

II. DUCHOWIEŃSTWO, INSTYTUTY ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZENIA ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, WIERNI ŚWIECCY

Prezbiterzy

60. Przyjmując sakrament święceń, każdy duchowny zobowiązuje się dbać o osiągnięcie świętości szczególnie poprzez:
- a) całkowite poświęcenie się Chrystusowi;
 - b) reprezentowanie Chrystusa w Kościele; bycie Jego widzialnym znakiem nie tylko w posłudze, lecz także w codziennym życiu;
 - c) pogłębianie świadomości, że owocność jego posługi kapłańskiej jest zależna od świadectwa życia osobistego;
 - d) staranne sprawowanie liturgii, wymagające życia w łasce uświęcającej, a przede wszystkim codzienne sprawowanie Eucharystii, nawet wówczas, gdy wierni w niej nie uczestniczą lub nie proszą o jej ofiarowanie w swoich intencjach;

- e) modlitwę, w tym sprawowanie Liturgii godzin, nawiedza-
nie i adorację Najświętszego Sakramentu, medytację słowa
Bożego, modlitwę maryjną, regularną spowiedź, codzienny
rachunek sumienia, obejmujący własne życie moralne, reli-
gijne i posługę duszpasterską.
- 61. Wszyscy duchowni mają obowiązek okazywania szacunku i po-
słuszeństwa papieżowi oraz własnemu biskupowi (kan. 273; 274
§ 2). Prezbiterzy, widząc w swoim biskupie miłującego ich ojca,
pasterza i przyjaciela troszczącego się o ich stan duchowy, inte-
lektualny i materialny, darzą go miłością, należyty szacunkiem
oraz pełnym zaufaniem, chętnie wypełniają jego zarządzenia oraz
przyjmują i wykonują zlecone im obowiązki.
- 62. Prezbiterzy, kierowani gorliwością duszpasterską, powinni szczerze
przedstawiać arcybiskupowi swój punkt widzenia na sprawy dusz-
pasterskie i dzielić się z nim problemami, aby – w razie potrzeby –
otrzymali skuteczną radę i konieczną pomoc.
- 63. Braterstwo sakramentalne oraz wspólna troska o dobro Kościoła
winny przejawiać się szczególnie w przykładowym współdziałaniu,
sprawiedliwym podziale obowiązków i wynagrodzenia oraz we
wzajemnym szacunku i życzliwej trosce o innych współbraci.
- 64. Harmonia i zrozumienie winny cechować relacje między starszymi
i młodszymi prezbiterami. Starsi wiekiem niech odnoszą się do
młodszych jak do braci. Niech ich wspomagają w początkach pracy
kapłańskiej i starają się zrozumieć podejmowane przez nich inicja-
tywy, zgodne z nauką Kościoła. Młodszy niech umieją uszanować
wiek i doświadczenie starszych, niech zasięgają ich rady i chętnie
z nimi współpracują.
- 65. Przykazanie miłości bliźniego i duszpasterska roztropność wzy-
wają nie tylko do okazywania szacunku wszystkim kapłanom ze
względu na ich godność, lecz także do wzajemnego braterstwa
i gotowości niesienia pomocy. Należy wspomagać błądzących gor-
liwą modlitwą, własnym przykładem, a w razie potrzeby – także
upomnieniem braterskim.
- 66. W każdej sytuacji kapłani winni zawsze odnosić się do wszystkich
z miłością i należytytym taktem.

67. Wszyscy prezbiterzy inkardynowani do archidiecezji mają obowiązek:
 - a) osobistego rozwoju duchowego;
 - b) sprawowania z największym szacunkiem sakramentów świętych i sakramentaliów oraz starannego przygotowywania homilii;
 - c) stałej formacji intelektualnej, w tym uczestniczenia w kursach i wykładach duszpasterskich, zgodnie z odrębnymi przepisami;
 - d) dbania o stan zdrowia fizycznego, psychicznego i duchowego;
 - e) ponoszenia kosztów utrzymania, w szczególności mieszkania i wyżywienia.
68. Podstawą utrzymania prezbiterów są środki, jakie otrzymują oni od wspólnoty, wśród której posługują. Nakłada to na wiernych obowiązek utrzymania duszpasterzy. Ci jednak powinni wystrzegać się oznak próżności i luksusu (kan. 282). Zasady wynagradzania duchownych regulują odrębne przepisy.
69. Każdy kapłan zobowiązany jest do posiadania i prowadzenia osobistej księgi intencji mszalnych (*liber stipendiorum*), zgodnie z przepisami zawartymi w art. 655.
70. Zwyczajnym strojem kapłańskim jest sutanna, którą prezbiter winien nosić zasadniczo podczas pełnienia czynności duszpasterskich i liturgicznych. Może, także w sytuacjach oficjalnych, gdy uzna to za stosowne, używać przyjętego zwyczajowo stroju krótkiego.
71. Każdy prezbiter inkardynowany do archidiecezji ma prawo do:
 - a) ojcowskiej opieki ze strony arcybiskupa;
 - b) otrzymania urzędu, funkcji lub zadania w archidiecezji, zgodnie z osobistymi uzdolnieniami i możliwościami oraz potrzebami archidiecezji;
 - c) urlopu i dnia wolnego od zajęć w parafii, zgodnie z odrębnymi przepisami;
 - d) leczenia, opieki i zabezpieczenia materialnego w czasie choroby, zgodnie z odrębnymi przepisami;
 - e) zabezpieczenia emerytalnego, zgodnie z odrębnymi przepisami.

72. Prezbiterom archidiecezji bez zgody arcybiskupa nie zezwala się na:
 - a) podejmowanie zarządu dobrami należącymi do osób świeckich lub świeckich urzędów, z którymi łączy się obowiązki składania sprawozdań finansowych;
 - b) poręczanie majątkiem kościelnym lub majątkiem własnym (kan. 285 § 4);
 - c) prowadzenie działalności gospodarczej, uprawianie handlu, prowadzenie interesów osobiście lub przez innych, na korzyść własną lub innych (kan. 286);
 - d) zaciąganie kredytów i udzielanie pożyczek na rzecz parafii czy innej instytucji kościelnej;
 - e) zakładanie stowarzyszeń, spółek lub fundacji;
 - f) prowadzenie działalności gospodarczej w imieniu podmiotu kościelnego;
 - g) wszczynanie procesów sądowych i administracyjnych na forum państwowym;
 - h) przyjmowanie odznaczeń i nagród pozakościelnych;
 - i) prowadzenie działalności związanej z leczeniem lub innymi formami terapii;
 - j) zatrudnienie przez innego pracodawcę niż archidiecezja oraz samozatrudnienie.
73. Każdy kapłan diecezjalny ma obowiązek posiadania aktualnej legitymacji kapłańskiej.
74. Każdy kapłan diecezjalny winien sporządzić testament w formie przewidzianej przez prawo cywilne. W testamencie, aktualizowanym w miarę potrzeby i nie rzadziej niż co dziesięć lat, kapłan winien uwzględnić cele kościelne, a zwłaszcza potrzeby seminarium duchownego, parafii, w której pracował, oraz ubogich (kan. 282 § 2). W testamencie należy zaznaczyć, gdzie jest zdeponowana osobista księga intencji mszalnych, o której mowa w art. 69. Testament winien być sporządzony w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden ma być złożony w kancelarii kurii. Testament należy umieścić w kopercie zamkniętej, odpowiednio opisanej imieniem i nazwiskiem oraz datą jego sporządzenia.

75. Pamięć o zmarłych konfratrach jest wyrazem ścisłego braterstwa kapłanów. Po śmierci biskupa diecezjalnego, biskupa pomocniczego i prezbitera każdy kapłan winien odprawić za zmarłego jedną Mszę Świętą.
76. Prezbiterów pozbawionych częściowo lub całkowicie możliwości wykonywania władzy święceń należy zachęcać do przyjęcia w duchu wiary decyzji władzy kościelnej, podtrzymywać w nich ufność w miłosierdzie Boże i współpracować z nimi w uporządkowaniu spraw ich sumienia.
77. Kapłani inkardynowani do archidiecezji zasadniczo spełniają posługę na jej terenie. W poszczególnych przypadkach arcybiskup może zgodzić się – w odpowiedzi na pisemny wniosek zainteresowanego prezbitera – na podjęcie przez niego obowiązków i zamieszkanie poza archidiecezją. Za zgodą arcybiskupa oraz aprobatą biskupa miejsca księży emeryci mogą również zamieszkać poza archidiecezją. W przypadku podjęcia pracy duszpasterskiej na terenie innej diecezji należy przedłożyć w kurii stosowne pismo biskupa miejsca.

Zasady formacji kapłańskiej

78. W zakresie formacji duchowej i pastoralnej każdy kapłan ma obowiązek:
 - a) pogłębiać ducha modlitwy poprzez wierne sprawowanie sakramentów oraz Liturgii godzin;
 - b) uczestniczyć każdego roku w przynajmniej trzydniowych rekolekcjach zamkniętych; zachęca się też, aby organizować rekolekcje rocznikowe, zwłaszcza z okazji okrągłych rocznic święceń;
 - c) uczestniczyć w dekanalnych dniach skupienia organizowanych przez dziekanów i dekanalnych ojców duchownych;
 - d) uczestniczyć w dwóch spotkaniach formacyjnych, organizowanych corocznie w regionach duszpasterskich archidiecezji, a także w wykładach duszpasterskich organizowanych przez arcybiskupa i kurie;

- e) często przystępować do sakramentu pokuty i pojednania;
 - f) troszczyć się o wzrost kapłańskiej wspólnoty poprzez organizowanie spotkań koleżeńskich i uczestnictwo w nich, zwłaszcza w rocznicę święceń, z okazji jubileuszów oraz imienin;
 - g) otaczać szacunkiem strój duchowny, którego noszenie jest okazją do dawania świadectwa wiary i formą ewangelizacji.
79. W celu stałego podnoszenia poziomu duchowego, intelektualnego i pastoralnego kapłani do siódmego roku po święceniach prezbiteratu włącznie odbywają formację według następującego programu:
- a) W ciągu pierwszego roku posługi kapłani pozostają w stałym kontakcie z opiekunem i ojcem duchownym z ostatniego roku formacji seminaryjnej. W przypadku gdy opiekun lub ojciec duchowny przestali pełnić swoje dotychczasowe funkcje w seminarium, rektor wskazuje inne osoby z grona formatorów seminaryjnych, które będą odpowiedzialne za formację neoprezbiterów. Opiekun i ojciec duchowny utrzymują kontakt z proboszczem neoprezbitera przez cały pierwszy rok jego posługi. Neoprezbiterzy uczestniczą także w spotkaniach Studium Formacji Kapłańskiej wraz ze starszymi rocznikami.
 - b) Kapłani uczestniczą w dwudniowych zjazdach Studium Formacji Kapłańskiej, które odbywają się trzy razy w roku, najczęściej w piątki wieczorem i w soboty do godzin południowych. Pierwszy dzień poświęcony jest formacji duchowej (dzień skupienia), a drugi formacji intelektualnej, która ma formę wykładu i zajęć warsztatowych. Uczestnictwo w zjazdach i zdanie egzaminu końcowego, który odbywa się na zakończenie siódmego roku formacji, jest jednym z warunków przystąpienia do kursu proboszczowskiego.
 - c) Z egzaminu końcowego studium formacji stałej zwolnieni są kapłani mający co najmniej stopień licencjata nauk kościelnych.
 - d) Przed rozpoczęciem każdego roku akademickiego jest ogłaszane szczegółowe kalendarium studium.

80. Kurs proboszczowski, który jest jednym z warunków ubiegania się o urząd proboszcza, można odbyć najwcześniej dziesięć lat po święceniach prezbiteratu. Jest on uzupełnieniem Studium Formacji Kapłańskiej o kompetencje i umiejętności praktyczne, które powinien mieć proboszcz, aby właściwie kierować życiem parafialnym i wypełniać powierzony sobie urząd. Kurs ten jest organizowany raz w roku i obejmuje m.in. zagadnienia z zakresu prawa kanonicznego i cywilnego, zarządzania, rachunkowości i finansów.
81. Egzamin końcowy jest właściwym egzaminem proboszczowskim. Można do niego przystąpić po wcześniejszym ukończeniu Studium Formacji Kapłańskiej oraz kursu proboszczowskiego.
82. Za formację stałą kapłanów, w tym za organizację kursów formacyjnych i egzaminów, odpowiedzialni są wikariusz generalny lub właściwy wikariusz biskupi.

Dekanat i dziekan

83. Dekanat tworzą sąsiadujące ze sobą parafie w liczbie około dziesięciu. Dekanat eryguje i dokonuje w nim zmian arcybiskup po konsultacji z radą kapłańską oraz zainteresowanymi dziekanami i proboszczami.
84. Na czele dekanatu stoi dziekan, który jest łącznikiem między arcybiskupem i kurią a duchowieństwem i wiernymi świeckimi dekanatu w sprawach przewidzianych przez prawo powszechne i partykularne oraz zleconych indywidualnie przez arcybiskupa.
85. Urząd dziekana arcybiskup powierza jednemu z kandydatów przedstawionych przez kapłanów pełniących urzędy i funkcje duszpasterskie w danym dekanacie (proboszczów, administratorów parafii, wikariuszy parafialnych, rektorów kościołów, kapelanów), wyłonionych w drodze tajnego głosowania.
86. Kandydatem na urząd dziekana może być proboszcz jednej z parafii dekanatu, który:
 - a) cieszy się uznaniem i autorytetem duchowieństwa i wiernych z racji przygotowania, doświadczenia duszpasterskiego, roztropności, pobożności i gorliwości apostołskiej;

- b) potrafi inspirować do działalności pastoralnej i kierować nią na powierzonym mu terytorium;
 - c) jest w stanie wypełnić zlecone mu przez arcybiskupa zadania dotyczące całego dekanatu.
87. Głosowanie, mające na celu wyłonienie kandydatów, odbywa się w sposób tajny, pod przewodnictwem delegata arcybiskupa. Sposób przeprowadzenia głosowania jest następujący:
- a) każdy kapłan uprawniony do głosowania dysponuje jednym głosem;
 - b) na przygotowanych przez kancelarię kurii kartach do głosowania kapłan wpisuje nazwiska trzech kandydatów w preferowanej przez siebie kolejności;
 - c) odbywa się tylko jedno głosowanie;
 - d) po wpisaniu nazwisk głosujący składa kartę na pół i wrzuca do urny;
 - e) karty z oddanymi głosami, po przeliczeniu ich liczby, ale bez podliczania głosów, wkłada się do koperty, kopertę zamyka się w obecności głosujących i pieczętuje, a następnie przekazuje kurialnej komisji skrutacyjnej;
 - f) liczenia głosów dokonuje komisja skrutacyjna powołana przez arcybiskupa, której członkami są jeden z wikariuszy generalnych oraz kanclerz lub notariusz kurii; komisja sporządza protokół liczenia głosów i przekazuje go arcybiskupowi;
 - g) kapłan umieszczony na pozycji pierwszej otrzymuje przy liczeniu głosów trzy punkty, na pozycji drugiej dwa punkty, na pozycji trzeciej jeden punkt;
 - h) wszystkie osoby biorące udział w przeprowadzeniu głosowania i liczeniu głosów są zobowiązane do zachowania tajemnicy dotyczącej przebiegu głosowania i jego wyników.
88. Spośród wybranych kandydatów, po uprzedniej konsultacji z dziekanem, arcybiskup mianuje wicedziekana.
89. Kadencja dziekana i wicedziekana trwa pięć lat i jest liczona w sposób jednakowy we wszystkich dekanatach.

90. Dziekan i wicedziekan nie mogą pełnić swoich urzędów w tym samym dekanacie dłużej niż przez dwie pełne kolejne kadencje. Po przerwie trwającej przynajmniej jedną kadencję mogą ponownie zostać mianowani na te urzędy.
91. Dziekan traci urząd przed upływem kadencji na skutek śmierci, rezygnacji przyjętej przez arcybiskupa, przez przyjęcie urzędu w innym dekanacie oraz na skutek odwołania go z urzędu przez arcybiskupa. Aby w celu dokończenia kadencji powierzyć urząd wakujący na skutek wyżej wymienionych przyczyn, przeprowadza się procedurę przewidzianą w art. 87.
92. Dziekan, po ukończeniu siedemdziesiątego roku życia, jest proszony o złożenie rezygnacji z urzędu na ręce arcybiskupa, który rozważywszy wszystkie okoliczności osoby i miejsca, zdecyduje o przyjęciu lub odłożeniu rezygnacji.
93. Przepisy zawarte w art. 91 i 92 odpowiednio stosuje się do urzędu wicedziekana.
94. Przed objęciem urzędu dziekan i wicedziekan są zobowiązani do złożenia przed ordynariuszem miejsca lub jego delegatem wyznania wiary oraz przysięgi wiernego wypełniania urzędu według formuły zatwierdzonej przez Stolicę Apostolską.
95. Dziekan obejmuje urząd w obecności delegata arcybiskupa, protokolarnie przejmując od poprzednika archiwum dekanatu wraz z pieczęcią. Protokół zdawczo-odbiorczy sporządza się w czterech egzemplarzach: po jednym otrzymują zdający i przyjmujący, jeden jest przechowywany w archiwum dekanatu, a jeden przekazywany do kancelarii kurii.
96. Dziekan ma obowiązek i prawo:
 - a) popierać i koordynować wspólną działalność duszpasterską w dekanacie;
 - b) czuwać nad tym, by duchowni jego dekanatu prowadzili życie odpowiadające ich stanowi i starannie wypełniali swoje obowiązki;
 - c) troszczyć się o to, by święte czynności były sprawowane zgodnie z przepisami liturgicznymi; by kościół i sprzęt liturgiczny były piękne i utrzymane w czystości; by Najświętszy

Sakrament był godnie przechowywany; by księgi parafialne były właściwie spisywane i należycie przechowywane; by zarząd dobrami kościelnymi odbywał się zgodnie z odpowiednimi przepisami;

- d) zabiegać o to, ażeby duchowni – zgodnie z postanowieniami prawa partykularnego – uczestniczyli w określonym czasie w kursach formacyjnych;
 - e) troszczyć się o dostarczenie pomocy duchowych prezbiterom swego dekanatu; najbardziej zaś troszczyć się o tych kapłanów, którzy znajdują się w trudniejszych okolicznościach lub przeżywają problemy;
 - f) udzielać pomocy duchowej i materialnej proboszczowi z dekanatu, jeżeli dowie się o jego poważnej chorobie, a w przypadku śmierci zatroszczyć się o godny pogrzeb; ma również czuwać nad tym, aby podczas choroby proboszcza lub po jego śmierci nie zostały zabrane ani nie zaginęły księgi, dokumenty, sprzęt liturgiczny oraz inne przedmioty należące do kościoła.
97. Dziekan ma obowiązek zwizytować raz w ciągu roku kalendarzowego każdą parafię swojego dekanatu, z wyjątkiem wizytowanych w danym roku przez biskupa (parafie dziekańskie wizytuje delegat biskupa).

Przebieg wizytacji:

- a) dziekan informuje proboszcza parafii, która ma zostać zwizytowana, o terminie przeprowadzenia wizytacji, z co najmniej dwutygodniowym wyprzedzeniem;
- b) proboszcz wizytowanej parafii powiadamia niezwłocznie wikariuszy i innych duszpasterzy z terenu parafii, innych pracowników (kościelnego, organistę, katechetów i innych) oraz wiceprzewodniczącego parafialnej rady duszpasterskiej o terminie wizytacji, informując o obowiązku spotkania się z wizytującym dziekanem; o wizytacji dziekańskiej proboszcz ma obowiązek poinformować także swoich parafian w ogłoszeniach parafialnych w niedzielę poprzedzającą wizytację; przygotowuje wypełniony kwestionariusz wizytacyjny,

- który dostarcza dziekanowi najpóźniej trzy dni przed terminem wizytacji, przygotowuje wszystkie księgi parafialne, metrykalne i finansowe oraz dokumentację rozliczeń z pracownikami parafii (wikariuszami, pracownikami świeckimi);
- c) podczas wizytacji odbywają się: nawiedzenie kościoła i krótka adoracja Najświętszego Sakramentu, weryfikacja kwestionariusza dostarczonego przez proboszcza oraz rozmowa dziekana z poszczególnymi kapłanami i innymi pracownikami parafii;
 - d) dziekan z przeprowadzonej wizytacji niezwłocznie sporządza protokół w trzech egzemplarzach, z których jeden przekazuje proboszczowi zwizytowanej parafii, drugi do kancelarii kurii, trzeci przechowuje w archiwum dekanatu; protokół winien zawierać sumaryczną opinię dziekana o wizytowanej parafii oraz zalecenia powizytacyjne; w protokole winna się znaleźć również ocena realizacji zaleceń z poprzedniej wizytacji dziekańskiej oraz z ostatniej wizytacji biskupiej; załącznikiem do egzemplarza protokołu przechowywanego w archiwum dekanatu jest kwestionariusz wizytacyjny;
 - e) wizytowana parafia zwraca dziekanowi koszty poniesione w związku z przeprowadzoną wizytacją w kwocie zryczałtowanej, określonej przez arcybiskupa.
98. Dziekan z mocy samego prawa uczestniczy w synodzie diecezjalnym.
99. Dziekan opiniuje kandydata na urząd proboszcza w swoim dekanacie oraz może opiniować w sprawie mianowania wikariuszy parafialnych w swoim dekanacie.
100. Dziekan:
- a) uczestniczy z prawem głosu w konferencji księży dziekanów i na jej wzór organizuje konferencje dekanalne oraz im przewodniczy;
 - b) zgodnie z zaleceniami kurii i wymogami lokalnymi inspirowuje do pracy duszpasterskiej i koordynuje tę pracę w dekanacie;
 - c) rozstrzyga problemy wewnętrzne dekanatu;
 - d) w parafiach bez wikariusza: zarządza wakującą parafią w dekanacie do czasu jej obsadzenia; na ten czas ma uprawnienia

administratora, włącznie z prawem asystowania przy zawieraniu małżeństw i prawem delegowania tego uprawnienia w poszczególnych przypadkach; przepis ten stosuje się również wtedy, gdy zaistnieją przeszkody w sprawowaniu urzędu przez proboszcza;

- e) organizuje doraźną pomoc materialną dla biednych parafii;
 - f) załatwia sprawy sporne, niewymagające interwencji kurii, starając się w porę zażegnać nieporozumienia pomiędzy kapłanami oraz pomiędzy kapłanami a wiernymi świeckimi; w trudniejszych przypadkach powiadamia o tym kurie; skargi na kapłanów swojego dekanatu przyjmuje z taktem i roztropnością;
 - g) troszczy się o właściwą obsługę duszpasterską rekolekcji prowadzonych w dekanacie;
 - h) kapłanom dekanalnym, zwłaszcza młodym, służy radą i pomocą w trudnościach duszpasterskich i osobistych;
 - i) troszczy się o chorych kapłanów;
 - j) organizuje dekanalne dni skupienia;
 - k) ułatwia kapłanom, zwłaszcza posługującym w jednoosobowych placówkach, odbycie urlopu;
 - l) organizuje pracę katechetyczną na terenie swojego dekanatu, w szczególności służy księżom i katechetom radą, dzieli się doświadczeniem oraz pomaga usuwać istniejące braki w pracy katechetycznej;
 - m) przedstawia swoje spostrzeżenia i wnioski w zakresie pracy katechetycznej we właściwym wydziale kurii;
 - n) z urzędu jest wizytatorem katechetycznym w swoim dekanacie;
 - o) organizuje w dekanacie kapłańskie spotkania braterskie.
101. Ponadto dziekan:
- a) odbiera z kurii i przekazuje parafiom swojego dekanatu materiały duszpasterskie i zarządzenia;
 - b) rozdziela oleje święte parafiom dekanatu;
 - c) wprowadza nowego proboszcza w pełnienie urzędu, zgodnie z przepisami zawartymi w niniejszych statutach w dziale dotyczącym parafii i proboszczów;

- d) towarzyszy biskupowi w czasie wizytacji parafii dekanatu i udziela mu koniecznych informacji; osobiście uczestniczy w powitaniu arcybiskupa lub biskupa pomocniczego, który urzędowo przybywa do jego dekanatu; w wypadku usprawiedliwionej przeszkody wyręcza go w tym obowiązku wicedziekan;
 - e) przesyła wymagane dane statystyczne z dekanatu do kurii;
 - f) po zakończeniu każdego roku kalendarzowego uwierzytelnia księgi parafialne parafii swojego dekanatu; w przypadku parafii, której proboszczem jest dziekan, dokonuje tego wicedziekan;
 - g) czuwa nad terminowym wypełnianiem zobowiązań finansowych na rzecz archidiecezji, które ciążyą na parafiach i duchownych dekanatu;
 - h) prowadzi archiwum dekanatu odrębne od archiwum parafialnego;
 - i) używa własnej okrągłej pieczęci dziekańskiej, z krzyżem w środku i napisem „Dziekan Dekanatu N.” w otoku;
 - j) opiniuje prośby proboszczów ze swojego dekanatu o zwolnienie z wpłat kołędowych na fundusz archidiecezjalny lub zmniejszenie tych wpłat, a także prośby w innych sprawach finansowych;
 - k) opiniuje sprawy dotyczące budowy, rozbudowy, remontu, wystroju kościoła itp. w parafiach swojego dekanatu.
102. Dziekan winien mieć umiejętność prowadzenia korespondencji służbowej za pomocą poczty elektronicznej.
 103. Dziekanowi przysługuje pierwszeństwo przed wszystkimi proboszczami i innymi kapłanami w jego dekanacie.
 104. Każdy kapłan, obejmujący urząd kościelny lub zamieszkujący w obrębie dekanatu, winien złożyć dziekanowi urzędową wizytę w ciągu jednego miesiąca od dnia przybycia.
 105. Dziekan i wicedziekan mają władzę uwalniania od cenzur niezastreżonych Stolicy Apostolskiej.

106. Dziekan przewodniczy ważniejszym i bardziej uroczystym celebracjom liturgicznym w dekanacie, o ile nie przewodniczą im sam arcybiskup, biskup pomocniczy lub delegat arcybiskupa.
107. Dziekan ma prawo dokonywać na terenie swojego dekanatu wszystkich poświęceń i błogosławieństw, które nie są zastrzeżone mającym święcenia biskupie.
108. Dziekan otrzymuje urzędową informację z kurii o wszystkich decyzjach, które dotyczą parafii dekanatu i duchownych, a zostały podjęte przez arcybiskupa lub poszczególne wydziały kurii oraz inne instytucje archidiecezjalne (Caritas, seminarium i inne). Dotyczy to zwłaszcza decyzji personalnych i zmian w strukturze parafialnej.
109. Najbliższym współpracownikiem dziekana jest wicedziekan, który wspomaga dziekana w wypełnianiu jego urzędu, zastępuje go w przypadku nieobecności lub przeszkód w sprawowaniu funkcji oraz wykonuje zadania zlecone przez dziekana.
110. W wypadku zawakowania urzędu dziekana, jeśli był on równocześnie proboszczem w parafii bez wikariusza, wicedziekan obejmuje tymczasowy zarząd jego parafią. Ponadto zabezpiecza archiwum i kasę dekanatu, własność kościelną oraz sprzęty liturgiczne, dopóki ordynariusz miejsca nie zarządzi inaczej.
111. Sekretarz dekanatu, powołany przez dziekana, sporządza sprawozdanie z konferencji dekanalnej i protokół z objęcia urzędu przez dziekana oraz wykonuje inne prace zlecone przez dziekana.
112. Ojciec duchowny jest promotorem doskonałości kapłańskiej w dekanacie. Sam więc winien odznaczać się wzorową gorliwością kapłańską, a przede wszystkim pogłębionym życiem wewnętrznym, odpowiednim doświadczeniem i moralnym autorytetem wśród kapłanów.
113. Powołanie odpowiedniego kapłana na urząd ojca duchownego w dekanacie odbywa się na drodze wyborów dokonanych przez kapłanów z dekanatu. Jego wybór podlega zatwierdzeniu przez arcybiskupa. Kadencja dekanalnego ojca duchownego trwa pięć lat z możliwością przedłużania na dalsze pięciolecia.
114. Do głównych zadań ojca duchownego należą: troska o rozwój życia wewnętrznego kapłanów dekanatu, ugruntowanie w miłości

i jedności kapłańskiej oraz w jedności kapłanów dekanatu z arcybiskupem, a także pomoc kapłanom przeżywającym kryzysy duchowe.

115. Ojciec duchowny dekanatu wykorzystuje do powyższych celów wszelkie dostępne sobie formy działania, zawsze w porozumieniu z dziekanem. Organizuje m.in. godziny skupienia podczas konferencji dekanalnych, dekanalne dni skupienia, na których wygłaszają konferencje ascetyczne on sam lub zaproszony przez niego kapłan, a także umożliwia skorzystanie z sakramentu pokuty i pojednania, zapraszając spowiednika również spoza dekanatu.
116. W realizowaniu zadań dekanalny ojciec duchowny działa w porozumieniu z archidiecezjalnym ojcem duchownym, omawia z nim także plan pracy na rok następny.
117. Jeżeli przemawiają za tym słuszne racje i potrzeby dekanatu, dziekan może powołać jeszcze inne urzędy i funkcje, np.: animatora duszpasterstwa dzieci i młodzieży, animatora duszpasterstwa małżeństw i rodzin, animatora duszpasterstwa chorych, animatora dzieł misyjnych, dyrektora dekanalnej Caritas, dekanalnego korespondenta prasowego, niekoniecznie spośród duchownych. Animatorzy dekanalni poszczególnych duszpasterstw czy agend utrzymują regularne kontakty z odpowiednimi wydziałami kurii.
118. Konferencja dziekanów jest kolegialnym organem doradczym arcybiskupa.
119. W skład konferencji dziekanów wchodzi z pełnym prawem głosu wszyscy dziekani i wicedziekani.
120. Dziekan i wicedziekan mają obowiązek uczestniczenia w konferencjach dziekanów. Każdorazowa nieobecność wymaga pisemnego usprawiedliwienia, które winno być przekazane do kancelarii kurii i dołączone do protokołu z konferencji.
121. W konferencji dziekanów uczestniczą również, ale bez prawa do głosowania:
 - a) moderator kurii;
 - b) wikariusze generalni i biskupi;
 - c) wikariusz sądowy;
 - d) kanclerz kurii;

- e) dyrektor archidiecezjalnej Caritas;
 - f) ekonom archidiecezjalny;
 - g) przedstawiciel księży emerytów;
 - h) archidiecezjalny ojciec duchowny;
 - i) dyrektorzy wydziałów kurii;
 - j) rektor seminarium duchownego;
 - k) inne osoby zaproszone przez arcybiskupa.
122. Konferencję dziekanów zwołuje arcybiskup mniej więcej raz na kwartał, ustala jej program oraz przewodniczy osobiście lub przez delegata.
 123. Opinia wyrażona przez konferencję dziekanów ma znaczenie wyłącznie konsultacyjne i nie wiąże arcybiskupa w podejmowaniu decyzji.
 124. Głosowania w ramach konferencji dziekanów są jawne, chyba że dotyczą spraw personalnych lub o tajne głosowanie wystąpi przynajmniej trzecia część uprawnionych do głosowania.
 125. Konferencja dziekanów wybiera spośród wicedziekanów dwóch sekretarzy, którzy sporządzają protokół z każdego zebrania, podpisują go i przedstawiają arcybiskupowi do akceptacji.
 126. Sekretarze mogą spełniać także inne zadania zlecone przez prowadzącego obrady.
 127. Konferencja dekanalna jest to zebranie duchowieństwa dekanalnego pod przewodnictwem dziekana w celach omówienia spraw duszpasterskich oraz duchowej i naukowej formacji kapłanów. Obecność na posiedzeniach konferencji jest obowiązkowa. Każdorazowa nieobecność wymaga pisemnego usprawiedliwienia przekazanego dziekanowi.
 128. Dalszymi celami konferencji dekanalnej są: umacnianie kapłańskiej wspólnoty dekanatu, lepsze rozpoznanie sytuacji Kościoła na określonym terytorium, formowanie postawy otwartej na znaki czasu i współpracę z laikatem, orientacja w najważniejszych teologicznych i duszpasterskich problemach Kościoła.
 129. Konferencja dekanalna winna się odbywać przynajmniej raz na kwartał, po konferencji dziekanów lub w razie zaistnienia takiej potrzeby.

130. Zwoływanie konferencji dekanalnej, ustalanie porządku obrad oraz przewodniczenie należą do dziekana, którego dla słusznej przyczyny może zastąpić wicedziekan. Do udziału w takiej konferencji zobowiązani są wszyscy kapłani diecezjalni i zakonnici, którzy mają powierzone urzędy i zadania duszpasterskie na terenie dekanatu (proboszczowie, wikariusze parafialni, rektorzy kościołów i ich pomocnicy, prefekci, kapelani, spowiednicy i inni). Dziekan może zaprosić także inne osoby (duchownych i świeckich), w zależności od omawianych problemów.
131. Wszystkich wymienionych wyżej zaprasza dziekan do udziału w konferencji w formie przyjętej w dekanacie, najpóźniej tydzień przed jej odbyciem, i podaje porządek obrad oraz tematy prelekcji.
132. Arcybiskup – na wniosek dziekana – może ukarać kapłanów uchylających się od uczestnictwa w konferencjach dekanalnych.
133. Z racji duszpasterskich, jeżeli w parafii pracuje więcej kapłanów, może być zwolniony od udziału w konferencji kapłan dyżurny danej parafii, z reguły jeden z wikariuszy. O nieobecności z innych przyczyn należy uprzedzić dziekana, a powód odnotować w protokole.
134. Konferencję dekanalną winna w miarę możliwości poprzedzać część ascetyczna, w szczególności: Msza Święta do Ducha Świętego lub za zmarłych kapłanów, adoracja Najświętszego Sakramentu, Liturgia godzin połączona z krótkim rozważaniem, sakrament pokuty i pojednania.
135. Przedmiotem konferencji dekanalnej są przede wszystkim zagadnienia duszpasterskie, moralne, liturgiczne i kanoniczne. Tematy, zgodnie z własnym uznaniem, z zasady przekazują arcybiskup i poszczególne wydziały kurii. Uczestników konferencji zapoznaje się również z komunikatami kurii, wydarzeniami z życia archidiecezji, dekanatu i Kościoła powszechnego. W okresach Adwentu i Wielkiego Postu ustala się terminy rekolekcji parafialnych w dekanacie oraz formy duszpasterskiej pomocy sąsiedzkiej. Zaleca się zapraszanie z referatami specjalistów z różnych dziedzin spoza dekanatu. Można też opracować wyznaczony temat we własnym

zakresie, a następnie zreferować go na konferencji i poddać pod dyskusję jej uczestnikom.

136. Protokół z przebiegu konferencji dekanalnej oraz listę obecności sporządza w dwóch egzemplarzach sekretarz dekanatu wskazany przez dziekana. Protokół ma być podpisany przez dziekana lub wicedziekana i sekretarza i złożony przez dziekana w kancelarii kurii, która – po zapoznaniu się z jego treścią – może przesłać dziekanowi własną ocenę. Drugi egzemplarz protokołu przechowuje się w archiwum dekanatu.
137. Z uzasadnionej przyczyny dziekan, z własnej inicjatywy lub na wniosek kapłanów dekanatu, po powiadomieniu arcybiskupa może zwołać nieprzewidzianą konferencję dekanalną.

Parafia i proboszcz

138. Parafia jest wspólnotą wiernych wyodrębnioną na sposób stały, nad którą opiekę duszpasterską powierza się proboszczowi.
139. Proboszcz, będący pod władzą arcybiskupa, jest własnym pastorem powierzonej mu parafii. Jest on powołany do uczestnictwa w Chrystusowej posłudze. Ma wypełniać wobec tej wspólnoty zadania nauczania, uświęcania i rządzenia we współpracy z innymi prezbiterami i diakonami oraz świadczącymi pomoc wiernymi świeckimi, zgodnie z przepisami prawa (kan. 519).
140. Urząd proboszcza może zostać powierzony prezbiterowi, który odznacza się nieskazitelną doktryną i moralną prawością, gorliwością duszpasterską oraz innymi cnotami. Winien również mieć kwalifikacje wymagane do podjęcia troski o parafię, która ma mu zostać powierzona (kan. 521 § 1-2).
141. Administrator parafii ma te same obowiązki i prawa co proboszcz, chyba że arcybiskup postanowi inaczej (por. kan. 540 § 1).
142. W celu wyłonienia kandydata na urząd proboszcza konkretnej parafii arcybiskup może publicznie zapowiedzieć zamiar dokonania nominacji i zaprosić zainteresowanych prezbiterów, którzy przynajmniej piętnaście lat wcześniej przyjęli święcenia kapłańskie,

aby przedstawili swoją kandydaturę. Odbywa się to zgodnie z następującą procedurą:

- a) arcybiskup ogłasza – w formie komunikatu – prezbiterom archidiecezji, która parafia będzie wakująca, i wyznacza termin zgłaszania kandydatur;
 - b) każdy kandydat składa pismo zaadresowane do arcybiskupa o powierzenie konkretnej parafii, zawierające uzasadnienie swojej kandydatury oraz przebieg i osiągnięcia w posłudze kapłańskiej w poprzednich placówkach duszpasterskich, propozycję programu duszpasterskiego dla parafii, o którą się ubiega, opinię aktualnego dziekana, a jeśli ubiegającym się jest dziekan, opinię wicedziekana, zaświadczenie o zdanym egzaminie proboszczowskim, zaświadczenie o wywiązywaniu się ze świadczeń finansowych na rzecz archidiecezji, zaświadczenia o ewentualnie odbytych studiach, kursach podyplomowych i innych osiągnięciach.
143. Każdy prezbiter inkardynowany do archidiecezji, który jest przynajmniej piętnaście lat po święceniach kapłańskich, może zgłosić w formie pisemnej swoją gotowość do pełnienia urzędu proboszcza bez wskazania konkretnej parafii.
 144. W każdym przypadku arcybiskup w sposób swobodny decyduje o powierzeniu parafii prezbiterowi, którego – po konsultacji z dziekanem, rozważeniu wszystkich okoliczności i zebraniu ewentualnych dodatkowych opinii – uzna za odpowiedniego do wypełniania w niej posługi (kan. 524).
 145. Prezbiter inkardynowany do archidiecezji jest mianowany proboszczem na czas nieokreślony.
 146. Proboszcz parafii powierzonej instytutom życia konsekrowanego i stowarzyszeniom życia apostołskiego jest mianowany zgodnie z umową zawartą przez archidiecezję z właściwą władzą instytutu lub stowarzyszenia.
 147. Ten sam prezbiter może jednocześnie pełnić urząd proboszcza w dwóch lub więcej sąsiednich parafiach (kan. 526 § 1).
 148. Arcybiskup może powierzyć proboszczowi dodatkowe funkcje w archidiecezji lub dekanacie. W takim przypadku w dekrecie

- arcybiskupa są określane szczegółowy zakres obowiązków oraz źródła i wysokość wynagrodzenia.
149. Proboszcz, odbierając nominację od arcybiskupa, otrzymuje *ius ad rem*, natomiast uzyskuje uprawnienia i zostaje związany obowiązkami z chwilą urzędowego objęcia parafii, które winno nastąpić w ciągu miesiąca od dnia wskazanego w piśmie nominacyjnym.
 150. Proboszcz ma obowiązek skontaktowania się z dziekanem dekanatu, w którym podejmuje posługę, niezwłocznie po otrzymaniu pisma nominacyjnego w celu poczynienia ustaleń związanych z jej rozpoczęciem.
 151. Objęcie parafii następuje protokolarnie w obecności dziekana, wicedziekana lub kapłana wyznaczonego przez ordynariusza miejsca, z której to czynności dziekan, wicedziekan lub wyznaczony kapłan sporządzają protokół zdawczo-odbiorczy według wzoru ustalonego odrębnymi przepisami. Czynność ta winna zostać dokonana przed celebracją liturgiczną wprowadzenia nowego proboszcza.
 152. Liturgiczne wprowadzenie proboszcza odbywa się po przejściu protokolarnym parafii, zgodnie z obrzędem zatwierdzonym przez arcybiskupa. Wprowadzenia dokonuje ordynariusz miejsca lub jego delegat, dziekan lub wicedziekan, który od nowego proboszcza przyjmuje wyznanie wiary i przysięgę wiernego wykonywania urzędu.
 153. Z chwilą sporządzenia i podpisania protokołu poprzedni proboszcz przestaje być związany obowiązkami i traci wszystkie uprawnienia wynikające z dotąd pełnionego urzędu na rzecz nowego proboszcza.
 154. Jeżeli proboszcz podejmuje nowe obowiązki, z przyczyn od niego niezależnych i za zgodą arcybiskupa, w terminie przekraczającym miesiąc, nabywa prawa do świadczenia finansowego za dodatkowy okres przejściowy na koszt ustępującego proboszcza i w wysokości ustalonej przez arcybiskupa.
 155. Niezwłocznie po osiągnięciu wieku emerytalnego, ustalonego dla prezbiterów archidiecezji, proboszcz jest proszony o złożenie na ręce arcybiskupa pisemnej rezygnacji z pełnionego urzędu. Po rozważeniu wszystkich okoliczności arcybiskup decyduje o przyjęciu rezygnacji lub o jej odłożeniu.

156. Proboszcz odchodzący na emeryturę traci urząd z dniem wskazanym w piśmie arcybiskupa, ale zachowuje związane z urzędem uprawnienia i obowiązki do chwili przekazania parafii następcy, chyba że arcybiskup w piśmie zdecyduje inaczej. Ma także obowiązek opuścić dotychczas zajmowane mieszkanie nie później niż w ciągu dwóch tygodni od przekazania parafii swojemu następcy i zamieszkać w miejscu ustalonym z arcybiskupem.
157. Powyższy przepis stosuje się odpowiednio w przypadku przeniesienia proboszcza na inny urząd.
158. Uroczyste podziękowanie za posługę odchodzącego proboszcza może odbyć się nie później niż w ostatnią niedzielę lub święto przed protokolarnym przekazaniem parafii następcy.
159. Miejsce zamieszkania emerytowanego lub odwołanego proboszcza ustala arcybiskup, zgodnie z przepisami dotyczącymi kapłanów emerytów i rezydentów.
160. Jeżeli w okresie trzech lat przed planowanym przejściem na emeryturę proboszcz zamierza podjąć czynności przekraczające zwyczajne bieżące zarządzanie dobrami materialnymi parafii, winien uzyskać – w formie pisemnej uchwały – zgodę parafialnej rady duszpasterskiej i rady ekonomicznej oraz pisemną zgodę arcybiskupa.
161. W przypadku śmierci proboszcza lub jego poważnej choroby uniemożliwiającej zarządzanie parafią tymczasowe zarządzanie należy do wikariusza parafialnego, a gdy jest ich kilku – do wikariusza najstarszego stażem w tej parafii. Jeżeli w parafii nie ma wikariusza, tymczasowego zastępcę wyznacza dziekan po konsultacji z arcybiskupem, z zachowaniem przepisu art. 100d. Tymczasowy zastępca ma uprawnienia proboszcza.
162. W razie poważnej choroby proboszcza dziekan powinien zadbać o to, by chory nie był pozbawiony pomocy duchowej i materialnej.
163. W razie poważnej choroby proboszcza lub wakansu na tym urzędzie do dziekana należy szczególna troska o właściwe funkcjonowanie parafii.
164. Jeżeli wymienione wyżej sytuacje nadzwyczajne dotyczą parafii, której proboszczem jest lub był dziekan, albo w której wakuje urząd dziekana, powyższe zadania wypełnia wicedziekan. Gdyby

- jednocześnie wakowały urzędy dziekana i wicedziekana, zadania te spełnia proboszcz najstarszy stażem na urzędzie proboszcza w tym dekanacie.
165. Zasadnicze prawa i obowiązki proboszcza zawarte są w kan. 528-534 i innych Kodeksu prawa kanonicznego, a także w innych ustawach Kościoła powszechnego i Konferencji Episkopatu Polski.
 166. Proboszcz jest reprezentantem prawnym parafii we wszystkich sprawach. Do poszczególnych czynności prawnych może udzielać pełnomocnictwa w formie przepisanej prawem.
 167. Proboszcz jest przede wszystkim pasterzem parafii. Godność tę powinien traktować jako naczelne i zaszczytne powołanie. Wypełnienie powierzonych mu zadań wymaga od niego głębokiego życia wewnętrznego, żywej wiary objawiającej się w poświęceniu i bezinteresowności, dużej i ciągle doskonalonej wiedzy teologicznej oraz kultury osobistej.
 168. Proboszcz, mając określony zakres uprawnień i obowiązków, winien starać się o zdobycie autorytetu i szacunku ze strony wiernych, których ma osobiście poznawać, odwiedzać ich podczas wizyt duszpasterskich oraz być do ich dyspozycji w czasie dyżurów w kancelarii parafialnej w ustalonych dniach i godzinach. Powinien też podać do wiadomości parafian numer telefonu służbowego, pod którym jest dostępny w określonych dniach i godzinach.
 169. Proboszcz jest przewodnikiem wspólnoty parafialnej. Mianowany przez biskupa diecezjalnego, jest widzialnym znakiem obecności i działania pasterza diecezji w parafii, a także widzialnym znakiem jedności parafii z całym Kościołem. Jemu powierzona jest troska o stan religijności wiernych i organizację duszpasterstwa.
 170. Proboszcz troszczy się przede wszystkim o:
 - a) umożliwienie wiernym owocnego uczestnictwa w Ofierze Eucharystycznej;
 - b) należyte i komunikatywne głoszenie Słowa Bożego;
 - c) rozwijanie i pogłębianie życia sakramentalnego;
 - d) powołania kapłańskie, zakonne i misyjne;
 - e) doskonalenie wiernych w powołaniu apostołskim i postawie wzajemnej miłości;

- f) działalność charytatywną, zwłaszcza w ramach Parafialnych Zespołów Caritas, które mają własny regulamin;
 - g) należyte prowadzenie ksiąg parafialnych;
 - h) materialny stan własności parafialnej.
171. Proboszcz ustala zadania i je wykonuje w łączności ze swoimi współpracownikami, którymi są przede wszystkim wikariusze. Z nimi dzieli on odpowiedzialność, ustala zakres obowiązków i często, jeżeli to możliwe – raz w tygodniu, w zespole duszpasterskim omawia program pracy parafialnej oraz zadania, które poszczególne osoby mają wykonać w najbliższym czasie.
 172. Proboszcz, dając przykład sumiennego pełnienia obowiązków, służy wikariuszom radą i pomocą w trudnościach, wspiera ich rozwój, popiera słuszne inicjatywy, zapewnia możliwość działania w określonych obszarach pracy duszpasterskiej.
 173. W organizowaniu i koordynowaniu pracy duszpasterskiej proboszcz winien uwzględnić, w miarę potrzeb i możliwości, prezbiterów mieszkających na terenie parafii, pełniących inne zadania, w tym: rektorów kościołów, kapelanów, członków instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego, prefektów i katechetów, prezbiterów pracujących w instytucjach diecezjalnych i w szkołach wyższych, prezbiterów emerytów, rencistów i rezydentów.
 174. Proboszcz winien korzystać z wiedzy i doświadczenia osób świeckich i włączać je w odpowiedzialność za wspólnotę parafialną.
 175. W każdej parafii winna istnieć rada duszpasterska, która spełnia także funkcje rady ekonomicznej. Sposób jej powołania, zadania i zasady funkcjonowania określa statut.
 176. W każdej parafii należy dążyć do powołania i prowadzenia grup, odpowiednich do potrzeb duszpasterskich i duchowych wspólnoty. Grupy te powinny działać w duchu komunii, we współpracy z duszpasterzami i zgodnie z zasadami przyjętymi w archidiecezji.
 177. Świeccy mogą być zatrudniani w parafiach, zgodnie z ich kompetencjami zawodowymi, jeżeli wykazują odpowiednią postawę religijną i moralną.

178. Proboszczowie mają także obowiązki:
- a) rezydowania w domu parafialnym (kan. 550 §1);
 - b) informowania współpracowników o swojej nieobecności;
 - c) poznawania i stosowania aktualnych przepisów państwowych i kościelnych, zwłaszcza w zakresie ochrony osób małoletnich i bezbronnnych, ochrony danych osobowych, prawa rodzinnego, zarządzania dobrami materialnymi, ochrony zabytków, prawa pracy, przepisów sanitarnych i zasad bezpieczeństwa;
 - d) posiadania umiejętności prowadzenia korespondencji służbowej za pomocą poczty elektronicznej;
 - e) zadbania, aby wikariusze i inni pracownicy parafialni uczestniczyli w obowiązujących ich rekolekcjach, wykładach i kursach formacyjnych;
 - f) terminowego i starannego dokonywania rozliczeń z pracującymi w parafii duchownymi i osobami świeckimi.
179. Proboszcz ma prawo do urlopu i dnia wolnego od zajęć w parafii, zgodnie z odrębnymi przepisami.
180. Ponadto proboszcz, na podstawie prawa powszechnego lub upoważnienia arcybiskupa, ma prawo:
- a) przyjmowania do pełnej jedności z Kościołem katolickim osób, które zostały poza nim ochrzczone i – jeżeli tego potrzebują – udzielania im sakramentu bierzmowania (kan. 883, n. 2);
 - b) dyspensowania w indywidualnych przypadkach osób, rodzin, wspólnot czy grup, ale nie całej parafii jednocześnie, od obowiązku zachowania charakteru pokutnego, w tym wstrzemięźliwości od pokarmów mięsnych w piątki lub zamiany tego obowiązku na inne pobożne dzieło (kan. 1245);
 - c) dyspensowania w indywidualnych przypadkach osób, rodzin, wspólnot czy grup, ale nie całej parafii jednocześnie, od obowiązku przestrzegania dnia świątecznego, w tym uczestniczenia we Mszy Świętej niedzielnej lub świątecznej albo zamiany tego obowiązku na inne pobożne dzieło (kan. 1245);

- d) sprawowania kościelnego pogrzebu dzieci zmarłych przed chrztem, których rodzice mieli zamiar je ochrzcić (kan. 1183 § 2);
 - e) sprawowania kościelnego pogrzebu osoby ochrzczonej, która nie była katolikiem, zgodnie z kan. 1183 § 3.
181. Proboszcz winien dbać o to, by osoby trzecie nie ingerowały w sposób nieuprawniony w zarządzanie parafią, zwłaszcza w zarządzanie dobrami materialnymi. Nie może także bez pisemnej zgody arcybiskupa wynajmować lub wydzierżawiać składników majątku parafialnego osobom świeckim oraz pozwalać im na zamieszkanie w budynkach i mieszkaniach będących własnością parafii. Duchowni winni okazać proboszczowi pismo arcybiskupa uprawniające do zamieszkania.
 182. Proboszcz nie może bez pisemnej zgody arcybiskupa wszczynać postępowań sądowych na forum państwowym, zarówno w imieniu parafii, jak i w imieniu własnym.
 183. Proboszcz każdego roku, w terminie do 31 marca, winien składać w wydziale administracyjno-gospodarczym kurii kartę obiegową parafii i sprawozdanie finansowe, według wzoru opracowanego przez kurię.
 184. Zasady wynagradzania proboszcza zawarte są w art. 341-344 niniejszych statutów.
 185. Parafia podlega corocznej wizytacji dziekańskiej, a raz na pięć lat kanonicznej wizytacji biskupiej.
 186. Wizytacja kurialna, dokonywana przez wizytatora, winna odbyć się miesiąc przed planowaną wizytacją biskupią.
 187. Proboszcz zobowiązany jest do wypełnienia kwestionariusza wizytacyjnego, przygotowanego przez kancelarię kurii.
 188. Po odbyciu wizytacji wizytator sporządza protokół zawierający jego spostrzeżenia dotyczące kwestionariusza i pozostałej przedłożonej dokumentacji i nie później niż tydzień przed terminem wizytacji biskupiej doręcza go biskupowi wizytującemu. Do protokołu wizytator dołącza otrzymany od proboszcza wypełniony kwestionariusz przedwizytacyjny, opinie proboszcza dotyczące katechetów, kopie umów o pracę zawartych przez parafię z pracownikami

parafialnymi, zgromadzeniami zakonnymi i z innymi podmiotami, a także kartę obiegową, o której mowa w art. 183. Kopie protokołu wraz ze wszystkimi załącznikami otrzymują proboszcz i dziekan.

Wikariusz parafialny

189. Wikariusz parafialny jest współpracownikiem proboszcza. Ustanawia się go, ilekroć to konieczne albo pożyteczne do właściwego wypełniania posługi duszpasterskiej w parafii, aby pod jego władzą wykonywał posługę duszpasterską (kan. 545 § 1).
190. Wikariuszem może być mianowany prezbiter mający kwalifikacje i zdolności, które owocnie mogą być spożytkowane w określonej parafii.
191. Urząd wikariusza powierza swobodnie arcybiskup na czas nieokreślony lub na czas określony w piśmie nominacyjnym. Zasadniczo neoprezbiter powinien pracować w pierwszej parafii nie dłużej niż pięć lat, a prezbiterzy w kolejnych parafiach nie dłużej niż dziesięć lat. Proboszcz i wikariusz mogą w każdym czasie wnioskować o przeniesienie.
192. Wikariusz zasadniczo jest mianowany do jednej parafii. Może być również mianowany do dwóch lub więcej parafii jednocześnie, przy wskazaniu w dekrete nominacyjnym zakresu zaangażowania w każdej z nich oraz zasad zamieszkania i wynagrodzenia (kan. 545 § 2).
193. Arcybiskup może powierzyć wikariuszowi inne funkcje w archidiecezji lub dekanacie. W takim przypadku w dekrete arcybiskupa jest określany szczegółowy zakres obowiązków oraz źródła i wysokość wynagrodzenia.
194. W sprawie nominacji wikariusza arcybiskup, jeżeli uzna to za pożyteczne, może wysłuchać zdania dziekana oraz proboszcza albo proboszczów parafii, dla których go ustanawia (kan. 547).
195. Wikariusz w parafii powierzonej instytutowi życia konsekrowanego lub stowarzyszeniu życia apostołskiego jest mianowany zgodnie z umową zawartą przez archidiecezję z właściwą władzą instytutu lub stowarzyszenia.

196. Wikariusz ma obowiązek podjęcia zadań parafialnych w terminie określonym w piśmie nominacyjnym. Ma obowiązek skontaktowania się z nowym proboszczem niezwłocznie po otrzymaniu pisma nominacyjnego i złożenia wizyty dziekanowi w ciągu dwóch miesięcy od rozpoczęcia posługi.
197. W przypadku wakansu parafii, jak również wtedy, gdy proboszcz na skutek przeszkody nie może pełnić posługi duszpasterskiej, zarząd parafią przed ustanowieniem administratora parafialnego tymczasowo przejmuje wikariusz, a gdy jest ich kilku – najstarszy nominacją w tej parafii (kan. 541 § 1).
198. Obowiązki i prawa wikariusza parafialnego określone są przepisami kan. 548-552 KPK, przepisami diecezjalnymi oraz pismem nominacyjnym arcybiskupa, a sprecyzowane zostają poleceniami proboszcza.
199. Do obowiązków wikariusza należą w szczególności:
 - a) wspomaganie proboszcza w całej posłudze parafialnej, z wyjątkiem odprawiania Mszy Świętej za lud, a także zgodnie z prawem zastępowanie proboszcza, jeżeli sprawa tego wymaga;
 - b) współpraca z proboszczem i innymi członkami zespołu duszpasterskiego w obszarze posługi i planowania duszpasterskiego;
 - c) regularne przedstawianie proboszczowi zamierzonych lub podjętych poczynąń duszpasterskich, tak by proboszcz i wikariusz albo wikariusze mogli wspólnymi siłami wypełniać obowiązki duszpasterskie w parafii, za którą są razem odpowiedzialni;
 - d) otaczanie każdego szacunkiem, a szczególnie duchownych i świeckich współpracowników;
 - e) posługa duszpasterska wobec wiernych przede wszystkim w parafii, dla której jest ustanowiony;
 - f) sprawowanie sakramentów świętych z największym szacunkiem, zwłaszcza staranne przygotowywanie homilii i śpiewu liturgicznego;

- g) opieka nad grupami duszpasterskimi (przede wszystkim dziecięcymi, młodzieżowymi, Liturgicznej Służby Ołtarza);
 - h) prowadzenie działalności powołaniowej w parafii;
 - i) przyjmowanie godnej postawy odpowiedniej stanowi kapłańskiemu;
 - j) rezydowanie w domu parafialnym (kan. 550 §1);
 - k) uzgadnianie z proboszczem – ze stosownym wyprzedzeniem – ewentualnej nieobecności, która może kolidować z obowiązkami parafialnymi, i informowania go o każdej dłuższej nieobecności;
 - l) praca katechetyczna w szkole, stosownie do zdolności, kwalifikacji i organizacji pracy parafialnej;
 - m) podnoszenie kwalifikacji nauczycielskich, zgodnie z odpowiednimi przepisami;
 - n) stała formacja intelektualna, w tym uczestniczenie w Studium Formacji Kapłańskiej oraz kursach i wykładach duszpasterskich, zgodnie z zarządzeniami arcybiskupa;
 - o) zapoznawanie się z aktualnymi przepisami państwowymi i kościelnymi oraz stosowanie się do nich, zwłaszcza w zakresie ochrony osób małoletnich i bezbronnych, ochrony danych osobowych, prawa rodzinnego, przepisów sanitarnych i zasad bezpieczeństwa;
 - p) opłacanie kosztów utrzymania, przede wszystkim mieszkania i wyżywienia.
200. Wikariusz ma prawo w szczególności do:
- a) omawiania zadań duszpasterskich z proboszczem i innymi współpracownikami przynajmniej raz w tygodniu;
 - b) rady i wsparcia ze strony proboszcza w wypełnianiu zadań duszpasterskich;
 - c) uszanowania prywatności;
 - d) braterskiego upomnienia ze strony proboszcza, jeżeli jest to konieczne;
 - e) urlopu i dnia wolnego od zajęć w parafii, zgodnie z odrębnymi przepisami;
 - f) mieszkania w domu parafialnym oraz wyżywienia.

201. Wikariusz na czas trwania urzędu otrzymuje od arcybiskupa ogólną delegację do asystowania przy zawieraniu małżeństw, którą może subdelegować innemu kapłanowi lub diakonowi do asystowania przy określonym małżeństwie.
202. Ewentualne sprawy sporne między proboszczem i wikariuszem winny być załatwiane polubownie. Jeżeli okaże się to niemożliwe, należy odnieść się do dziekana, a ostatecznie do arcybiskupa.
203. Zasady wynagradzania wikariusza zawarte są w art. 341-344 niniejszych statutów.

Rektor kościoła

204. Przez rektora kościoła rozumie się kapłana diecezjalnego, któremu arcybiskup powierzył troskę o kościół niebędący kościołem parafialnym ani zakonnym i który sprawuje w nim święte czynności (kan. 556).
205. Rektor kościoła może być mianowany na czas nieokreślony lub na czas określony.
206. Arcybiskup może przydzielić do pomocy rektorowi także innych kapłanów.
207. Utrata urzędu rektora kościoła następuje na skutek śmierci, upływu czasu, na który został mianowany, rezygnacji przyjętej przez arcybiskupa, odwołania lub pozbawienia.
208. Rektorem kościoła należącego do instytutu kleryckiego lub do kleryckiego stowarzyszenia życia apostołskiego na prawie papieskim jest kapłan ustanowiony przez właściwe władze instytutu lub stowarzyszenia.
209. Rektorem kościoła seminaryjnego jest rektor seminarium, który w odniesieniu do mieszkańców seminarium ma uprawnienia proboszcza, z wyjątkiem spraw małżeńskich (kan. 262).
210. Rektorem kościoła akademickiego jest rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, jeżeli jest kapłanem. Jeżeli nim nie jest, rektora kościoła akademickiego mianuje arcybiskup – Wielki Kanclerz KUL.

211. Jeżeli kościół rektoralny został przekazany określönemu stowarzyszeniu wiernych lub wspólnocie formacyjnej, stowarzyszenie lub wspólnota mogą zaprezentować arcybiskupowi kandydata na urząd rektora kościoła.
212. W powierzonym sobie kościele rektor sprawuje kult Boży w duchu budowania wspólnoty parafialnej.
213. Rektor w powierzonym sobie kościele nie może bez zgody proboszcza udzielać chrztu, bierzmowania, Wiatyku, namaszczenia chorych, asystować przy zawieraniu małżeństw, odprawiać pogrzebów, błogosławić wody chrzcielnej w okresie Wielkanocy, prowadzić procesji poza kościołem oraz dokonywać uroczystych błogosławieństw poza kościołem (kan. 558 i 530). Do asystowania przy zawieraniu małżeństw winien, do ważności małżeństwa, uzyskać wyraźną delegację od proboszcza miejsca.
214. Zakres uprawnień rektora może być dodatkowo określony w piśmie nominacyjnym arcybiskupa.
215. Rektor kościoła ma obowiązek czuwać, aby święte czynności były sprawowane w kościele godnie, z zachowaniem przepisów liturgicznych i kanonicznych, zobowiązania wiernie wypełniane, dobra starannie zarządzane, by sprzęt liturgiczny i budynki sakralne były restaurowane i ozdabiane, by nie działo się nic, co nie przystoi świętości miejsca i co nie jest wyrazem szacunku dla domu Bożego (kan. 562).
216. Do rektora kościoła należy zezwalanie kapłanom, po sprawdzeniu ich uczciwości, na wykonywanie w nim świętych czynności, w tym przepowiadania, zgodnie z art. 573 i 574.
217. Rektor ma obowiązek prowadzić księgę intencji mszalnych, księgę przychodów i rozchodów oraz kronikę kościoła.
218. Kościół rektoralny powinien posiadać archiwum, w którym należy starannie przechowywać dokumenty dotyczące erygowania, przywilejów i praw kościoła oraz księgi wymienione w punkcie poprzednim.
219. Rektor kościoła może posługiwać się własną pieczęcią z wizerunkiem patrona kościoła lub krzyżem i napisem: „Kościół Rektoralny pod wezwaniem N. w N.”.

- 220. Zasady wynagradzania rektora i innych duchownych posługujących w kościele rektoralnym zawarte są w art. 345-346 niniejszych statutów synodalnych.
- 221. Kościół rektoralny podlega wizytacji dziekańskiej i biskupiej w ramach wizytacji parafii, na której terenie się znajduje.

Kapelan

- 222. Kapelanem jest kapłan, któremu arcybiskup powierzył przynajmniej częściową stałą troskę duszpasterską o jakąś wspólnotę lub specjalny zespół wiernych. Jego status oraz zasadnicze prawa i obowiązki określa Kodeks prawa kanonicznego w kan. 564-572.
- 223. Status kapelanów wojskowych, szpitalnych i domów opieki określają odrębne przepisy.
- 224. Kapłan oddelegowany do pracy w charakterze kapelana w podmiocie, który przewiduje zawarcie umowy o pracę, podpisuje umowę z tym podmiotem na podstawie pisemnego skierowania arcybiskupa. Umowa winna zawierać szczegółowe zobowiązania każdej ze stron.
- 225. Do zadań kapelanów jednostek penitencjarnych (zakładów karnych, aresztów śledczych i schronisk dla nieletnich) należą: sprawowanie sakramentów, katechizacja i wspieranie duchowe osadzonych, a także duszpasterstwo personelu.
- 226. Kapelan może do pomocy włączyć inne osoby, zgodnie z przepisami obowiązującymi w danym podmiocie.
- 227. W pozostałych przypadkach zakres obowiązków kapelana określa arcybiskup w dekrete nominacji lub zatwierdzenia, na podstawie uzgodnień z przedstawicielem instytucji, stowarzyszenia lub innego podmiotu, który w formie pisemnej przedstawił wniosek o mianowanie lub zatwierdzenie kapelana wraz z proponowanym zakresem jego zaangażowania.
- 228. Bez zgody proboszcza miejsca kapelanowi nie wolno sprawować funkcji, które prawo kanoniczne określa jako specjalnie powierzone proboszczowi (kan. 530, n. 1-6).

229. Kapelanem domu zakonnego jest kapłan diecezjalny lub zakonny, którego mianował lub zatwierdził arcybiskup w celu sprawowania czynności liturgicznych w kaplicy zakonnej oraz wypełniania posługi duszpasterskiej w ich domu, zarówno wobec osób należących do zgromadzenia, jak i przebywających tam w charakterze pracowników, wychowanków, podopiecznych lub gości.
230. Szczegółowe obowiązki kapelana domu zakonnego winny być zapisane w umowie pomiędzy nim a przełożonym lub przełożoną domu.
231. Kapelanowi zabrania się ingerowania w sprawy związane z zarządzeniem domu zakonnego. Sprawy należące do zakresu jego obowiązków winien on omawiać z przełożonym lub przełożoną domu lub inną osobą upoważnioną.
232. Kapelan sióstr zakonnych nie może odwiedzać miejsc objętych klauzurą; wolno mu ją przekroczyć jedynie na prośbę przełożonej domu lub jej zastępczyni.
233. Jeśli do kościoła lub kaplicy, w której posługę pełni kapelan, uczęszczają wierni niebędący mieszkańcami domu, jest on zobowiązany ustalić z miejscowym proboszczem godziny Mszy Świętych i nabożeństw, aby nie kolidowały one z duszpasterstwem parafialnym.
234. Podczas Mszy Świętych i nabożeństw z udziałem wiernych należy odczytywać komunikaty, listy i ogłoszenia wydane przez Konferencję Episkopatu Polski, arcybiskupa i proboszcza miejsca.
235. Wszelkie sprawy dotyczące mieszkańców domu zakonnego, wymagające zapisania w księgach parafialnych, należy załatwiać w kancelarii parafialnej. Kapelan zobowiązany jest jedynie do prowadzenia księgi kapłanów celebrujących Msze Święte w powierzonym mu kościele lub kaplicy.
236. Kapelan domu zakonnego, jeżeli zamieszkuje w domu zakonnym, jest jednym z kapłanów pracujących w dekanacie, dlatego winien korzystać z praw, jakie mają pozostali członkowie dekanalnej wspólnoty kapłańskiej, i wypełniać takie same obowiązki. Zachęca się kapelanów i proboszczów miejsca do nawiązania wzajemnej współpracy w celu owocnej posługi duszpasterskiej zarówno w parafii, jak i w domu zakonnym.

**Kapelan jednostek leczniczych,
domów pomocy społecznej i podobnych instytucji**

237. Kapelanem jednostki leczniczej jest kapłan, któremu powierza się stałą troskę duszpasterską o pacjentów przebywających w szpitalach, zakładach opiekuńczo-leczniczych, hospicjach itp.
238. Kapelanem domu pomocy społecznej jest kapłan, któremu powierza się stałą troskę duszpasterską o wiernych, będących mieszkańcami domów pomocy społecznej oraz innych domów opieki i całodobowego pobytu.
239. Duszpasterska troska kapelana w wyżej wymienionych placówkach stanowi realizację prawa osób do wykonywania praktyk religijnych oraz korzystania z posług religijnych zgodnie z przepisami prawa państwowego.
240. Posługa kapelana obejmuje opiekę duchową:
- a) w wymiarze ogólnoludzkim – wyrażającym się w odniesieniu człowieka do prawdy, dobra, piękna, w poszukiwaniu sensu i znaczeń życia, cierpienia, śmierci oraz w wybieraniu określonej hierarchii wartości;
 - b) w wymiarze religijnym – wyrażającym się w odniesieniu człowieka do Boga w ramach określonej religii lub wyznania;
 - c) w wymiarze katolickim – wyrażającym się w jedności z Jezusem Chrystusem we wspólnocie Kościoła katolickiego.
241. Posługa kapelana, uwzględniająca indywidualne pragnienia i potrzeby oraz szanująca wolność osoby, jest realizacją trzech misji Kościoła:
- a) misji pasterskiej – wyrażającej się we wrażliwej, aktywnej oraz kompetentnej obecności przy pacjencie lub mieszkańcu i jego bliskich, w szczególności przez towarzyszenie pacjentom (mieszkańcom) i ich rodzinom poprzez odwiedziny, rozmowy, a także czuwanie w sytuacjach nadzwyczajnych i skrajnych – w ramach regularnego obchodu, niezwiązanego z udzielaniem Komunii Świętej; w gotowości do przybycia do placówki na każde uzasadnione wezwanie pacjenta (mieszkańca), personelu placówki lub rodziny; we współpracy z kapelanami niekatolickich wspólnot religijnych, a w przypadku

ich braku w umożliwianiu kontaktu z duchownym innego wyznania lub religii na życzenie pacjenta (mieszkańca), w porozumieniu z dyrekcją placówki;

- b) misji nauczycielskiej – wyrażającej się w pogłębionych rozmowach, dotyczących wszystkich wymiarów duchowości, szczególnie przez wspieranie w rozwiązywaniu dylematów etycznych powstających przy podejmowaniu decyzji w sprawach rodzajów terapii, na przykład w obliczu uporczywej terapii (w razie potrzeby w porozumieniu z personelem medycznym oraz rodziną); w prowadzeniu rozmów na tematy egzystencjalne oraz dotyczące życia religijnego, w szczególności sensu przeżywanego cierpienia, jak również wspieraniu umierających i przygotowaniu do śmierci w duchu chrześcijańskim; w przygotowaniu do przyjmowania sakramentów świętych; w prowadzeniu katechezy dzieci i młodzieży w przypadku przedłużającego się ich pobytu w placówce; w udostępnianiu książek i prasy katolickiej, szczególnie miesięcznika „Apostolstwo Chorych”;
- c) misji kapłańskiej – wyrażającej się w towarzyszeniu w życiu modlitewnym pacjenta (mieszkańca) oraz w umożliwieniu mu uczestnictwa w sakramentach świętych, w szczególności przez odprawianie na terenie placówki Mszy Świętych w niedziele i dni świąteczne nakazane jednej lub więcej (w zależności od wielkości placówki) oraz – jeżeli to możliwe – w dni powszednie; w udzielaniu sakramentów chorym na ich wyraźne życzenie oraz chorym nieświadomym, którzy gdy jeszcze byli w stanie świadomości, przynajmniej pośrednio o nie prosili; w zakładach leczniczych – w codziennym obchodzie placówki i udzielaniu chętnym Komunii Świętej oraz umożliwianiu przystąpienia do sakramentów uzdrowienia (pokuty i namaszczenia chorych), natomiast w innych placówkach w regularnym udzielaniu Komunii Świętej tym mieszkańcom, którzy nie mogą przybyć na Mszę Świętą do kaplicy; w udzieleniu w sytuacji konieczności chrztu oraz – w niebezpieczeństwie śmierci – bierzmowania; w uwalnianiu od kar

- kościelnych, zgodnie z kan. 566 § 2; w wydawaniu zaświadczeń o udzielonych sakramentach; w animowaniu modlitwy z pacjentami (mieszkańcami) bądź w formie zindywidualizowanej i spontanicznej według ich życzeń i pragnień, bądź w formie zaplanowanych modlitw wspólnotowych lub nabożeństw nawiązujących do roku liturgicznego; w uwzględnianiu odrębności obrządkowej pacjentów i mieszkańców; w udzielaniu sakramentów ochrzczonej niekatolikom, wyrażającym taką wolę, zgodnie z kan. 844.
242. W przypadku małżeństw zawieranych przez osoby znajdujące się w niebezpieczeństwie śmierci kapelan powinien – o ile to możliwe – skontaktować się z miejscowym proboszczem w celu uzyskania stosownych uprawnień do asystowania lub – gdy nie jest to możliwe – umożliwić nupturientom zawarcie małżeństwa w formie nadzwyczajnej; w obu przypadkach kapelan powinien skorzystać z uprawnień, o których mowa w kan. 1068, 1079 § 2 i 1116 § 2, oraz zatroszczyć się o sporządzenie aktu małżeństwa; w odniesieniu do cywilnych skutków małżeństwa wyznaniowego zawieranego w takich okolicznościach należy zachować odpowiednie przepisy prawa państwowego.
243. Opieka duszpasterska realizowana przez kapelana jest wyrazem całościowego podejścia do osoby i dlatego wymaga współpracy w ramach interdyscyplinarnego zespołu medyczno-terapeutycznego i/lub opiekuńczego, a także współpracy z personelem pomocniczym.
244. Kapelana mianuje, ustanawia lub zatwierdza arcybiskup (kan. 565), który określa szczegółowo jego osobisty status.
245. W przypadku gdy w placówce jest więcej niż jeden kapelan, arcybiskup wyznacza kapelana koordynującego pracę wszystkich kapelanów.
246. Kandydat na kapelana winien odznaczać się takimi przymiotami ludzkimi, moralnymi i duchowymi, które pozwolą mu na owocne sprawowanie posługi wymagającej wrażliwości na ludzkie cierpienie.
247. Kapelan ma uprawnienia, których wymaga właściwe sprawowanie posługi (kan. 566).

248. Arcybiskup może mianować diecezjalnego koordynatora pracy kapelanów, którym może być diecezjalny duszpasterz służby zdrowia. Do zadań koordynatora pracy kapelanów należą w szczególności: konsultacja przy powoływaniu kapelana dotycząca formy współpracy z daną placówką i zakresu jego obowiązków, czuwanie nad pracą kapelanów, organizacja spotkań formacyjnych oraz rozwiązywanie ewentualnych konfliktów.
249. Na podstawie dekretu arcybiskupa kapelan zawiera umowę o pracę z organem zarządzającym placówką, która określa szczegółowy zakres jego obowiązków.
250. Kapelan ma obowiązek przestrzegania przepisów obowiązujących w danej placówce, jeżeli przepisy te nie stoją w sprzeczności z nauczaniem Kościoła katolickiego.
251. Kapelan pełni swoją posługę osobiście, z możliwością zastępstwa, zgodnie z obowiązującymi przepisami.
252. Kapelan powinien tworzyć zespół opieki duszpasterskiej (wolontariusze, nadzwyczajni szafarze Komunii Świętej) i aktywnie z nim współpracować. Działania te winien podejmować za zgodą dyrekcji placówki.
253. Kapelan powinien dbać o kaplicę znajdującą się na terenie placówki, troszczyć się o jej wyposażenie i wystrój; podobnie winien dbać o inne pomieszczenia przeznaczone do posługi duszpasterskiej (zakrystię, biuro, pokój spotkań). W związku z tym kapelan jest zobowiązany do prowadzenia inwentarza ruchomości powierzonych jego pieczy.
254. Kapelan może podejmować działania duszpasterskie wobec pracowników placówki (prowadzić dni skupienia, rekolekcje, pielgrzymki).
255. Kapelan zobowiązany jest do informowania pacjentów lub mieszkańców, a także osób odwiedzających placówkę, o formach i porach realizacji posługi oraz możliwościach kontaktu z nim.
256. Kapelan jest zobowiązany do prowadzenia księgi intencji mszalnych.
257. W przypadku chrztu udzielonego przez kapelana lub inną osobę w sytuacji konieczności, należy zastosować przepis art. 506.

258. W niebezpieczeństwie śmierci pacjenta (mieszkańca) kapelan – na jego wyraźną prośbę – może mu udzielić sakramentu bierzmowania (kan. 883 n. 3). O udzieleniu sakramentu powinien powiadomić pisemnie miejscowego proboszcza (kan. 896).
259. Jeżeli kapelan angażuje się w działania duszpasterskie poza posługą kapelańską, powinien to czynić w sposób, który nie koliduje z wypełnianiem obowiązków kapelana. Zasada ta powinna być także uwzględniona przy powierzaniu kapelanowi innych funkcji czy zadań.
260. Kapelan ma obowiązek stale podnosić swoje kompetencje poprzez udział w szkoleniach, w szczególności organizowanych przez placówkę medyczną oraz struktury Krajowego Duszpasterstwa Służby Zdrowia (np. studia, sesje szkoleniowo-formacyjne, w tym rekolekcje i dni skupienia).
261. Kapelanowi przysługuje prawo do sprzeciwu sumienia w sytuacji domagania się od niego posługi, która stoi w sprzeczności z nauczaniem Kościoła katolickiego.
262. Gdy chodzi o obowiązki pracownicze, nadzór nad pracą kapelana sprawuje przełożony placówki, w której realizowana jest posługa.
263. Nadzór nad aspektami religijnym i kanonicznym posługi kapelana sprawuje władza kościelna.
264. Przełożony placówki winien poinformować właściwego przełożonego kościelnego o zaniedbaniach w pracy kapelana. Przełożony kościelny powinien podjąć stosowne środki zaradcze.
265. Przypadki poważnego konfliktu między kapelanem a dyrekcją placówki, przede wszystkim związane z ograniczaniem posługi duszpasterskiej, należy niezwłocznie zgłaszać przełożonym kościelnym.
266. Kapelan może wobec dyrekcji postulować adekwatne rozwiązania duszpasterskie korzystne dla pacjentów (mieszkańców).
267. W czasach wyjątkowych kapelani zobowiązani są do kontynuowania posługi duszpasterskiej w swoich placówkach.

Emeryt i rencista

268. Emerytem w rozumieniu niniejszych przepisów jest kapłan, który utracił urząd kościelny w związku z osiągnięciem określonego wieku (kan. 184-186 KPK).
269. Osiągnięcie wieku emerytalnego w archidiecezji następuje wraz z ukończeniem siedemdziesiątego roku życia.
270. Po osiągnięciu wieku emerytalnego kapłan proszony jest o złożenie na ręce arcybiskupa pisemnej rezygnacji z wszystkich pełnionych urzędów i funkcji.
271. Kapłan może w szczególnych okolicznościach prosić o przeniesienie w stan emerytalny przed ukończeniem wieku emerytalnego, ale nie wcześniej niż po ukończeniu sześćdziesiątego piątego roku życia.
272. Arcybiskup po rozważeniu wszystkich okoliczności decyduje o przyjęciu rezygnacji lub jej odłożeniu.
273. Uroczyste podziękowanie za posługę kapłanowi przechodzącemu w stan emerytalny organizuje w dekanacie dziekan, w pozostałych przypadkach – osoba wyznaczona przez arcybiskupa.
274. Emerytowi na danym urzędzie przysługuje honorowy tytuł „seniora”.
275. Emerytura w rozumieniu niniejszych przepisów jest to dożywotnie comiesięczne świadczenie pieniężne wypłacane emerytowi z funduszu archidiecezji.
276. Rencistą w rozumieniu niniejszych przepisów jest kapłan, który przed osiągnięciem wieku emerytalnego utracił zdolność do pełnienia urzędu kościelnego z racji złego stanu zdrowia i przedstawił odpowiednią dokumentację medyczną. Uzyskanie renty państwowej może stanowić podstawę do przyznania renty kościelnej, ale nie daje do tego prawa w sposób automatyczny.
277. Przeniesienie na rentę następuje zwykle na prośbę zainteresowanego kapłana, po złożeniu przez niego, o ile to możliwe, pisemnej rezygnacji z pełnionego urzędu, z uwzględnieniem możliwości pełnienia pomocniczych posług kapłańskich lub zatrudnienia w niepełnym wymiarze.
278. Przepisy dotyczące rencistów stosuje się odpowiednio do kapłanów, którzy ubiegają się o urlop dla poratowania zdrowia.

279. Do rencistów stosuje się odpowiednio przepis art. 272.
280. Renta w rozumieniu niniejszych przepisów jest to okresowe świadczenie pieniężne wypłacane renciście z funduszu archidiecezji w czasie niezdolności do pracy.
281. Każdego roku w budżecie archidiecezji powinna być przewidziana kwota na wypłaty świadczeń dla emerytów i rencistów.
282. Każda parafia prowadzona przez duchownych diecezjalnych oraz każdy kapłan inkardynowany do archidiecezji, z wyjątkiem pobierających świadczenia oraz misjonarzy, mają obowiązek wpłacania comiesięcznych składek na fundusz emerytalny „Unitas” w wysokości ustalonej przez arcybiskupa.
283. Zwolnienia z obowiązku płacenia składek może dokonać wyłącznie arcybiskup po konsultacji z ekonomem archidiecezji i dziekanem właściwego dekanatu. Zwolnienia udziela się wyłącznie w formie pisemnej.
284. Kapłan, który ukończył siedemdziesiąty rok życia, nie ma obowiązku opłacania składek, jednak prawo do świadczenia emerytalnego uzyskuje po faktycznym odejściu z urzędu kościelnego w stan emerytalny.
285. Wysokość, terminy i sposób dokonywania wpłat określają odrębne przepisy.
286. Wszyscy kapłani diecezjalni winni sumiennie wypełniać zobowiązania wynikające z obowiązującego prawa polskiego w zakresie ubezpieczenia zdrowotnego i ubezpieczenia społecznego, zwłaszcza przez terminowe wpłacanie należnych składek i gromadzenie dokumentacji dotyczącej przebiegu pracy.
287. Wszyscy kapłani winni skorzystać z najdogodniejszych form zabezpieczenia społecznego i wypracować przez lata posługi świadczenia emerytalne i rentowe. Zachęca się, aby czynili to poprzez uzyskiwanie kolejnych stopni awansu zawodowego w zakresie nauczania religii w szkołach.
288. Świadczenia emerytalne i rentowe otrzymywane z funduszy niekościelnych (państwowe i prywatne fundusze emerytalne itp.) przez kapłanów pełniących urzędy kościelne stanowią ich wyłączną własność i nie podlegają rozliczeniom parafialnym.

289. Emeryci i renciści mają szczególne prawo do opieki ze strony arcybiskupa, który korzysta z ich doświadczenia. Spotyka się z nimi zwłaszcza z okazji świąt i osobistych jubileuszy oraz – o ile to możliwe – odwiedza ich w czasie choroby w miejscu zamieszkania lub w szpitalu.
290. Emeryci i renciści mają prawo do opieki ze strony ojca duchownego kapłanów, który winien stosownie do ich możliwości zapewnić im korzystanie z rekolekcji, dni skupienia i innych praktyk ascetycznych.
291. Kapłani archidiecezji winni troszczyć się o emerytów i rencistów – podtrzymywać braterskie kontakty z nimi, zapraszać ich na uroczystości diecezjalne, parafialne i osobiste, korzystać z ich doświadczenia i pomocy w posłudze duszpasterskiej.
292. Zachęca się kapłanów archidiecezji, aby przekazywali emerytom i rencistom intencje mszalne. Duszpasterze binujący i trynujący Msze Święte mogą przekazać – za pisemnym potwierdzeniem – otrzymane z tej racji intencje i ofiary mszalne bezpośrednio księżom emerytom i rencistom, a potwierdzenie przekazać do właściwego wydziału kurii wraz z miesięcznym rozliczeniem intencji mszalnych, o którym mowa w art. 652.
293. Wysokość świadczeń emerytalnych i rentowych określa arcybiskup, biorąc pod uwagę sytuację poszczególnych kapłanów.
294. Kapłanom, którzy nie opłacali wymaganych składek, nie przysługuje prawo do świadczeń do czasu uregulowania zaległości.
295. Kapłan znajdujący się w trudnej sytuacji może uzyskać z funduszu archidiecezji jednorazową lub okresową zapomogę, którą na pisemny wniosek zainteresowanego lub innych osób przyznaje w formie pisemnej arcybiskup.
296. W przypadku nadzwyczajnej potrzeby arcybiskup może zarządzić dodatkową zbiórkę wśród kapłanów.
297. Emeryt i rencista mają prawo do nieodpłatnego otrzymywania pisma urzędowego „Memoranda. Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej” oraz kalendarza liturgicznego i informatora diecezjalnego.
298. Emeryt i rencista mają prawo do mieszkania w budynku kościelnym, o ile to możliwe poza parafią, w której wcześniej pełnili urzędy duszpasterskie.

299. Emeryt i rencista pozostający w parafii, w której wcześniej pełnili urzędy duszpasterskie, są szczególnie odpowiedzialni za harmonijną współpracę z nowymi duszpasterzami i nie mogą w żaden sposób ingerować w zarząd parafią. Ustalenia pomiędzy proboszczem i emerytem w sprawie zobowiązań związanych z zamieszkaniem powinny być sformułowane na piśmie, a kopia pisma winna być przekazana do kancelarii kurii.
300. Mieszkanie w budynku kościelnym przydziela arcybiskup w formie pisemnej.
301. W mieszkaniu kościelnym nie może mieszkać, bez wyraźnej pisemnej zgody arcybiskupa, nikt poza emerytem lub rencistą.
302. Koszty użytkowania mieszkania (np. ogrzewanie, energia elektryczna, woda, gaz, telefon i inne) ponoszą emeryt lub rencista. Są one uzgadniane z administratorem budynku.
303. Powyższy przepis odpowiednio stosuje się do kosztów związanych z wyżywieniem.
304. Funkcjonowanie Domu Księży określają jego statut i regulamin.
305. Emeryt i rencista mają prawo, za pisemną zgodą arcybiskupa, do zamieszkania w innym wybranym przez siebie stosownym miejscu i po podaniu dokładnego adresu.
306. Posługi duszpasterskie w parafii emeryt i rencista wykonują po uzgodnieniu z proboszczem.
307. Emeryt i rencista winni wyznaczyć osoby, które w razie choroby lub śmierci pokierują ich sprawami osobistymi. Zaleca się, aby tymi osobami, zwłaszcza wykonawcami testamentów, byli kapłani. Wskazane jest, aby nazwiska tych osób były podane do wiadomości zarządcy domu, w którym zamieszkują emeryt lub rencista.
308. W imieniu arcybiskupa opiekę nad wszystkimi kapłanami emerytami i rencistami sprawuje dyrektor Domu Księży.

Rezydent

309. Rezydentem jest duchowny, któremu nie powierzono urzędu duszpasterskiego ani administracyjnego w danej jednostce kościelnej, zamieszkujący lokal, będący pod jej zarządem.

310. Rezydentami są w szczególności: duchowni bez żadnego urzędu kościelnego (emeryci, renciści, urlopowani), prefekci, kapelani, pracownicy administracji diecezjalnej, pracownicy naukowci, studenci i doktoranci.
311. Rezydent otrzymuje prawo do zajmowania lokalu kościelnego wyłącznie na podstawie pisemnego skierowania arcybiskupa lub za jego pisemną zgodą. Arcybiskup może określić w sposób bardziej szczegółowy możliwość zaangażowania rezydenta w pracę duszpasterską.
312. Kapłani rezydenci – w ciągu miesiąca od zamieszkania – mają obowiązek zawrzeć pisemną umowę z zarządcą lokalu, dotyczącą wzajemnych zobowiązań. Egzemplarz umowy, podpisanej przez zarządcę i rezydenta, zarządca przekazuje do zatwierdzenia kurii. Ramowy wzór umowy opracowuje wydział administracyjny kurii.
313. Posługi duszpasterskie w kościele parafialnym lub rektoralnym, jeżeli przy takich znajduje się zajmowany lokal, rezydent wykonuje w uzgodnieniu z proboszczem lub rektorem kościoła. Są one wynagradzane zgodnie z zasadami sprawiedliwości.
314. Kapłani inkardynowani do innych diecezji, instytutów życia konsekrowanego lub stowarzyszeń życia apostołskiego, mający zamiar zamieszkać na terenie archidiecezji, winni uzyskać na to zgodę własnego biskupa lub wyższego przełożonego oraz aprobatę arcybiskupa lubelskiego. Adres zamieszkania winni podać własnemu przełożonemu i lubelskiej kurii metropolitalnej. Kapłani ci powinni pozostawać również w kontakcie z miejscowym proboszczem. Warunki ewentualnego podejmowania posługi w parafii lub kościele rektoralnym reguluje umowa zawarta z proboszczem lub rektorem kościoła i zatwierdzona przez kurię.
315. Sytuacja kapłanów, którzy nie mogą podjąć obowiązków duszpasterskich, jest regulowana prawem powszechnym oraz indywidualnymi decyzjami arcybiskupa.
316. W lokalu będącym własnością podmiotów kościelnych nikt, poza rezydentem, nie może mieszkać bez wyraźnej imiennej i pisemnej zgody arcybiskupa.

317. Zarządca lokalu (proboszcz, rektor, administrator lub inna osoba) przekazuje rezydentowi lokal w stanie gotowym do zamieszkania. W szczególnych przypadkach należy sprawę skonsultować z odpowiednim wydziałem kurii.
318. Rezydent może korzystać z innych pomieszczeń (np. garażu) i urządzeń, jeżeli wyrazi na to zgodę zarządca i nie korzystają z nich duchowni pracujący w danej instytucji.
319. Rezydent utrzymuje się z własnych źródeł dochodu, wynikających z indywidualnego statusu.
320. Rezydent ponosi koszty eksploatacji lokalu, w tym opłaty za ogrzewanie, wodę, gaz, energię elektryczną.
321. Rezydent ma prawo do odpłatnego korzystania z posiłków, jeżeli jest prowadzona kuchnia dla pozostałych mieszkańców.
322. W trakcie eksploatacji rezydent odnawia lokal na własny koszt w porozumieniu z zarządcą.
323. Remont generalny w zwyczajnym zakresie wykonywany jest na koszt instytucji, która zarządza lokalem. Koszt nadzwyczajnych modernizacji, które winny być zawsze uzgodnione z zarządcą, pokrywa rezydent. W tym zakresie winna być sporządzona w formie pisemnej umowa dotycząca modernizacji, jej kosztów i ich pokrycia oraz ustaleń co do ewentualnego zwrotu poniesionych nakładów w przypadku opuszczenia lokalu przed ich całkowitą amortyzacją.
324. Rezydent odpowiada finansowo za szkody powstałe w wyniku niedbalstwa lub niewłaściwej eksploatacji lokalu. Szkody te i wynikające z nich roszczenia zarządca przedstawia rezydentowi w terminie jednego miesiąca po opuszczeniu przez niego lokalu. W przypadku braku porozumienia kwestię sporną rozstrzyga dziekan.
325. Ze względów bezpieczeństwa rezydent ma obowiązek:
 - a) przekazać zarządcy komplet zapasowych kluczy do lokalu;
 - b) informować zarządcę lokalu lub innych domowników o każdorazowej swojej dłuższej nieobecności.
326. Rezydent winien czuć się współodpowiedzialny za tworzenie braterskiej wspólnoty z innymi mieszkańcami, a w szczególności zachowywać zasady kulturalnego współzamieszkania.

Urlopy kapłanów i dni wolne od pracy

327. Kapłani gorliwie posługują wiernym powierzonym ich pasterskiej trosce i są dyspozycyjni. Mają więc prawo do dni wolnych od pracy.
328. Jeżeli nie ma poważnej przeszkody, wolno proboszczowi każdego roku opuścić parafię z racji urlopu najdłużej na miesiąc, liczony w sposób ciągły albo z przerwami; do tego urlopu nie wlicza się rekolekcji odbywanych raz w roku.
329. Proboszcz opuszczający parafię na dłużej niż tydzień zobowiązany jest powiadomić o tym ordynariusza miejsca.
330. Odnośnie do urlopu, rektor kościoła i wikariusz mają takie samo prawo jak proboszcz (zob. kan. 283 § 2, 533 § 2 i 550 § 3).
331. W zespole duszpasterskim kapłani winni uzgodnić taki sposób podziału czasu wakacyjnego, aby ci spośród nich, którzy w okresie wakacyjnym prowadzą akcje duszpasterskie (pielgrzymki, oazy i inne), mogli sprawiedliwie skorzystać z przysługującego im czasu na wypoczynek. W tym celu ustala się dla wszystkich członków zespołu duszpasterskiego jednakową liczbę dni urlopu. Przy jej określaniu należy odliczyć z czasu urlopowego dni poświęcone na udział w pielgrzymce, prowadzenie oaz i inne prace duszpasterskie, by ustalony w ten sposób czas wakacji rozdzielić na równe części między wszystkich członków zespołu. Z pozostałej części urlopu można skorzystać w innym czasie.
332. O wyjazdach służbowych należy odpowiednio wcześniej powiadomić bezpośredniego przełożonego.
333. Kapłan diecezjalny, za zgodą swojego bezpośredniego przełożonego, może prowadzić rekolekcje w swojej lub innej parafii. Ze względu na troskę o właściwe wypełnianie obowiązków wynikających z pełnionego urzędu zabrania się prowadzenia więcej niż czterech cykli rekolekcyjnych w roku.
334. Wszystkim kapłanom wolno korzystać, za zgodą bezpośredniego przełożonego, z doraźnych dni wolnych trwających do siedmiu dni. Czas ten należy odliczyć od miesięcznego urlopu wypoczynkowego.
335. Z racji wytężonej pracy duszpasterskiej w okresach Adwentu, Narodzenia Pańskiego i Wielkiego Postu (m.in. spowiedzi

- rekolekcyjne, wizyty kolędowe), kapłanom przysługuje w okresie zimowej przerwy szkolnej dodatkowych sześć dni urlopu.
336. Każdy kapłan ma prawo do jednego dnia w tygodniu wolnego od pracy, pod warunkiem że w poszczególnym przypadku nie stanie na przeszkodzie wyjątkowa racja pastoralna. Należy jednak dołożyć starań, by było to możliwe i nie kolidowało z wypełnieniem przez zespół duszpasterski obowiązków wobec wiernych.
 337. Kapłani winni wykorzystać ten dzień przede wszystkim na dobrze przemyślany wypoczynek, zadbanie o własne zdrowie, odprawienie dnia skupienia, odwiedziny żyjących rodziców i krewnych, szczególnie jeżeli są chorzy lub w podeszłym wieku, na spotkania w gronie przyjaciół, zwłaszcza współbraci kapłanów. Dzień ten winien być również wykorzystywany na godziwą rozrywkę, zwłaszcza na korzystanie z dóbr kultury, oraz na osobistą formację intelektualną.
 338. Konieczność wypełniania pewnych posług w parafii lub rektoracie w dniu wolnym (np. odprawienie Mszy Świętej lub pogrzebu) kapłani uzgadniają w zespole duszpasterskim.
 339. Kapłani pracujący w jednym zespole duszpasterskim winni siebie nawzajem informować o nieobecności i możliwości kontaktu.
 340. Każdy kapłan pracujący w duszpasterstwie ma obowiązek rezydencji w domu parafialnym w pobliżu kościoła, z zachowaniem odpowiednich przepisów prawa powszechnego (zob. kan. 533 § 1, 550 § 1 KPK). Podczas nieobecności kapłana w parafii czy rektoracie, zwłaszcza jeżeli są to placówki jednoosobowe, proboszcz lub rektor winni zadbać, aby wierni, w razie naglącej potrzeby, bez trudności mogli skorzystać z posługi innego kapłana.

Wynagrodzenie duchownych pracujących w parafiach i kościołach rektoralnych

341. Wszystkie przychody z racji sprawowania sakramentów i sakramentaliów, w tym ofiary na Msze Święte, a także składane podczas wizyty duszpasterskiej oraz modlitwy wypominkowej za zmarłych, stanowią własność parafii (kościoła rektoralnego).

342. Z tych przychodów pokrywa się częściowo koszty związane ze sprawowaniem kultu Bożego i prowadzeniem administracji, a w części stanowią one fundusz płac dla duchownych i świeckich pracujących w parafii (kościół rektoralny).
343. W parafiach:
 - a) z ofiar składanych z racji sprawowania sakramentów, sakramentaliów i pogrzebów oraz opłat kancelaryjnych do funduszu parafialnego odlicza się 20%; pozostałe 80% stanowi wynagrodzenie duchownych, które dzieli się w proporcji: dwie części dla proboszcza, po jednej części dla wikariusza lub wikariuszy;
 - b) z ofiar składanych z racji modlitwy wypominkowej do funduszu parafialnego odlicza się 20%; pozostałe 80% stanowi wynagrodzenie duchownych i wypłaca się je proboszczowi i wikariuszowi lub wikariuszom w równych częściach;
 - c) z ofiar składanych podczas wizyty duszpasterskiej, po odliczeniu kosztów wizyty (np. foldery, obrazki), do kurii przekazuje się kwotę odpowiadającą liczbie mieszkańców parafii, zgodnie z danymi statystycznymi, przy czym kwota od jednego wiernego jest ustalana dekretem przez arcybiskupa; pozostałą kwotę dzieli się w proporcji: 50% do funduszu parafialnego, 50% na wynagrodzenie dla duchownych, proporcjonalnie do ich zaangażowania w odbywanie wizyty.
344. Rozliczenia, o których mowa w art. 343, winny być zapisywane w specjalnej parafialnej księdze rozliczeń.
345. W kościołach rektoralnych wynagrodzenie rektora kościoła i innych posługujących w nim kapłanów ustalane jest indywidualnie przez ekonoma diecezjalnego i podlega zatwierdzeniu przez arcybiskupa, z zastrzeżeniem art. 346.
346. W parafiach i kościołach rektoralnych ofiary składane na Mszę Świętą rozlicza się w sposób określony w art. 636-657.

Instytuty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostołskiego

347. Wszystkie instytuty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostołskiego pracujące na terenie archidiecezji przez swoją modlitwę, pokutę, świadectwo życia oraz apostołstwo prowadzone zgodnie z własnymi charyzmatami przyczyniają się do pogłębienia życia religijnego w diecezji.
348. Wszystkie instytuty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostołskiego, także na prawie papieskim, podlegają władzy arcybiskupa w sprawach, które dotyczą duszpasterstwa, publicznego wykonywania kultu Bożego oraz innych dzieł apostołskich (kan. 678 § 1).
349. Wzajemne relacje między archidiecezją a instytutami życia konsekrowanego i stowarzyszeniami życia apostołskiego określają przepisy prawa powszechnego, uchwały Konferencji Episkopatu Polski, prawo partykularne archidiecezji i prawo własne instytutów lub stowarzyszeń.
350. Poszczególne wspólnoty cieszą się słuszną autonomią życia, zwłaszcza w zakresie zarządzania, mają własną dyscyplinę, a także zachowują własne dziedzictwo (kan. 586). Wszyscy członkowie instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego, na miarę własnych sił i zgodnie ze swoimi charyzmatami, winni służyć pomocą w archidiecezji.
351. Zachęca się prezbyterów zakonnych, aby w miarę swoich możliwości chętnie spieszyli z pomocą kapłanom diecezjalnym w sprawowaniu sakramentu pokuty i pojednania, głoszeniu słowa Bożego, katechizacji oraz innych czynnościach duszpasterskich.
352. Należy podtrzymywać i ożywiać harmonijną i zgodną współpracę duszpasterską duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego. We wzajemnej i życzliwej współpracy należy wychowywać alumnów w seminarium diecezjalnym oraz w seminariach i nowicjatch zakonnych.
353. Prezbyterzy zakonni zaangażowani w pracę duszpasterską mają obowiązek uczestniczyć w zebraniach duchowieństwa, na których są omawiane problemy duszpasterskie. Oprócz tego lokalni

- przełożeni i przełożone zakonne wszystkich instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostołskiego pracujących na terenie archidiecezji przynajmniej raz w roku zbierają się pod przewodnictwem arcybiskupa lub jego delegata, aby omówić sprawy związane z ich obecnością i posługą w archidiecezji.
354. Prezbiterzy instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego oddelegowani przez swoich przełożonych do domów znajdujących się na terenie archidiecezji otrzymują od ordynariusza miejsca – na wniosek swojego wyższego przełożonego – upoważnienie do spowiadania wszystkich wiernych (kan. 699 §1).
 355. W imieniu arcybiskupa sprawami związanymi z posługą osób konsekrowanych w archidiecezji zajmuje się wikariusz biskupi do spraw instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego lub wikariusz generalny, wspierany przez referentów mianowanych przez arcybiskupa spośród osób konsekrowanych.
 356. Przedstawiciel prezbiterów zakonnych z racji swojej pracy w archidiecezji należy do rady kapłańskiej, zgodnie z jej statutem.
 357. Na prośbę lub za zgodą wyższego przełożonego członkowie instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego mogą być zatrudniani w instytucjach archidiecezji (kan. 678 § 3). W przypadku powierzenia takiej pracy na stałe, należy sporządzić stosowną umowę na piśmie. Mogą być odwołani z urzędu przez arcybiskupa po zawiadomieniu przełożonego zakonnego oraz przez wyższego przełożonego zakonnego po zawiadomieniu arcybiskupa (kan. 682 § 2).
 358. Jeżeli na podstawie prawa własnego instytuty życia konsekrowanego mają złączone z sobą stowarzyszenia wiernych świeckich, mogą zakładać ich oddziały przy swoich domach zakonnych (kan. 303). Przełożony domu ma obowiązek poinformować o tym kurię metropolitalną (kan. 677 § 2, 312 § 2). W przypadku zamiaru utworzenia oddziału poza domem zakonnym władze instytutu winny uzyskać uprzednio zezwolenie arcybiskupa.
 359. Instytuty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostołskiego mogą nabywać nieruchomości na terenie archidiecezji i – za zezwoleniem arcybiskupa – zakładać własne domy.

360. Dom lub kościół instytutu życia konsekrowanego lub stowarzyszenia życia apostołskiego znajdują się zawsze na terenie konkretnej parafii. Jest to okazja do współpracy wspólnoty zakonnej z tą parafią, zwłaszcza w zakresie duszpasterstwa. Należy uznawać proboszcza jako odpowiedzialnego za całość duszpasterstwa w parafii oraz troszczyć się o słuszną autonomię instytutu życia konsekrowanego lub stowarzyszenia życia apostołskiego.
361. Przekazanie parafii instytutowi zakonnemu lub stowarzyszeniu życia apostołskiego na stałe lub czasowo dokonuje się w formie pisemnej umowy zawartej między arcybiskupem a wyższym przełożonym. W zawartej umowie należy dokładnie określić prawa i obowiązki prezbiterów, którzy będą w parafii pełnić urzędy proboszcza i wikariusza (kan. 520 § 2; 681).
362. Zaangażowanie osób konsekrowanych do jakiegokolwiek stałej posługi w parafii może nastąpić wyłącznie na podstawie pisemnej umowy parafii z właściwą władzą zakonną; umowa ta winna być przedłożona kurii do zatwierdzenia. Do umowy należy dołączyć aneksy określające zakres obowiązków poszczególnych osób.
363. Zakonnicy, którzy na terenie parafii oddają się apostołstwu ze-wnętrznemu, powinni – na zaproszenie proboszcza – brać udział w zebraniach kapłanów pracujących w parafii, aby wspólnie omawiać problemy duszpasterskie.
364. Na prośbę wiernych prezbiterzy i diakoni zakonnici mogą zanosić Komunię Świętą osobom chorym i niewychodzącym z domu, za przynajmniej domyślną zgodą proboszcza miejsca (kan. 911 § 2).
365. Rektorzy kościołów zakonnych – na prośbę proboszcza – powinni w swoich kościołach podawać do wiadomości wiernych ważniejsze ogłoszenia parafialne.
366. Członkinie i członkowie instytutów świeckich, mimo że nie prowadzą wspólnego życia, winni starać się o to, aby – zgodnie ze swoim celem – jak najgorliwiej spełniać apostołstwo w archidiecezji (kan. 778).
367. Siostry zakonne, w szczególności pełniące w parafiach obowiązki katechetek, organistek, zakrystianek, opiekunek charytatywnych, powinny uczestniczyć w zebraniach organizowanych przez

- archidiecezję, aby mogły skuteczniej pełnić swoją działalność apostołską w życiu parafialnym.
368. Kapłani diecezjalni winni troszczyć się o powołania do życia konsekrowanego i w miarę możliwości organizować w parafiach niedziele powołaniowe, zapraszać różne wspólnoty do podzielenia się świadectwem życia i do zaprezentowania swojego instytutu lub stowarzyszenia i charyzmatu.
 369. Jeżeli prawo własne na to pozwala, wskazane jest, aby siostry zakonne składały profesję wieczystą lub świętowały jubileusze życia zakonnego w swoim kościele parafialnym.
 370. Święto Ofiarowania Pańskiego (2 lutego), ustanowione przez Stolicę Apostolską jako Dzień Życia Konsekrowanego, jest szczególną okazją do wspólnej modlitwy osób konsekrowanych z całej archidiecezji w archikatedrze. Za zorganizowanie tego dnia odpowiedzialny jest wikariusz biskupi do spraw instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego.
 371. Dzień Życia Konsekrowanego jest także okazją, aby w całej archidiecezji zebrać ofiary na wsparcie zakonów kontemplacyjnych, zwłaszcza znajdujących się na terenie archidiecezji.
 372. W pracy parafialnej siostra zakonna podlega zwierzchnictwu proboszcza; winna spełniać jego polecenia, zgodnie z zakresem powierzonych obowiązków, i zdawać mu relacje ze swojej pracy. W sprawach życia zakonnego siostra podlega przełożonym zakonnym, które jednak przy podejmowaniu decyzji mają obowiązek uwzględniać także postulaty związane z pracą parafialną. Tryb zmian personalnych sióstr zatrudnionych w parafiach i innych jednostkach diecezjalnych winny określać stosowne umowy.
 373. Arcybiskup, na wniosek przełożonych zakonnych, może mianować kapelana domu zakonnego oraz spowiednika sióstr dla poszczególnych domów zakonnych znajdujących się na terenie archidiecezji. Stałym spowiednikiem nie może być kapelan domu ani kapłan, wobec którego siostry mają zobowiązania służbowe.
 374. Instytuty świeckie, z racji własnego charyzmatu lub prowadzonego dzieła, mają prawo do organizowania spotkań apostołskich, grup modlitewnych, rekolekcji, katechizacji i innych form

duszpasterskich. Winny jednak pamiętać, że pozostają w zależności od arcybiskupa i swoich przełożonych.

375. Mieszkające na terenie archidiecezji dziewice i wdowy konsekrowane utrzymują się ze środków własnych, same ustalają swoją regułę życia, którą zatwierdza arcybiskup, i podlegają bezpośrednio jemu.

Wierni świeccy

376. Kościół, jako wspólnota Ludu Bożego, realizuje swoją misję zbawczą poprzez różnorodność stanów i powołań, w których wierni świeccy zajmują miejsce właściwe i niezastąpione.
377. Na mocy sakramentów chrztu i bierzmowania świeccy są włączeni w misję Chrystusa i powołani do uczestnictwa w życiu i misji Kościoła, zgodnie z przysługującym im udziałem w kapłaństwie wspólnym wiernych.
378. Świeccy, działając w świecie oraz w strukturach wspólnoty kościelnej, dają świadectwo wiary w środowiskach życia rodzinnego, zawodowego, społecznego i kulturalnego. Ich obecność i zaangażowanie są konieczne do realizacji misji ewangelizacyjnej Kościoła, zarówno na poziomie parafialnym, jak i diecezjalnym.
379. Świeccy są zaproszeni do współodpowiedzialności za misję Kościoła, zwłaszcza w animowaniu życia wspólnotowego, pracy katechetycznej, formacji młodzieży, trosce o osoby ubogie i wykluczone oraz w promocji katolickiej nauki społecznej.
380. Rodzina jako Kościół domowy stanowi fundament Kościoła, a świeccy, pełniący zadania ojców i matek, mają szczególną odpowiedzialność za wychowanie dzieci w wierze.
381. Rodzice są zobowiązani do wychowywania dzieci w wierze katolickiej, co obejmuje nie tylko nauczanie zasad religijnych, lecz także aktywne uczestnictwo w życiu Kościoła, w tym poprzez sakramenty, modlitwę i życie wspólnotowe.
382. Świeccy mogą zostać ustanowieni lektorami, akolitami i katechistami, a także pełnić funkcję nadzwyczajnych szafarzy Komunii Świętej, zgodnie z przepisami art. 396-398, 617-628.

383. Świeccy pełniący funkcje katechetów, animatorów i liderów młodzieżowych grup odgrywają kluczową rolę w przekazywaniu wiary młodemu pokoleniu.
384. Świeccy są zobowiązani do współpracy z duchowieństwem zgodnie z ich powołaniem i charyzmatem.
385. Świeccy, w duchu komunii z pasterzami Kościoła, mają prawo zrzeszać się w celu realizacji duchowych i materialnych zadań Kościoła, zgodnie z obowiązującymi przepisami kościelnymi i świeckimi. Stowarzyszenia winny przedłożyć arcybiskupowi statuty w celu ich sprawdzenia. Jedynie arcybiskup może zezwolić na używanie w nazwie przymiotnika „katolickie”.
386. Świeccy mają prawo należeć do stowarzyszeń erygowanych przez władzę kościelną, zgodnie z postanowieniami ich statutów.
387. Świeccy mają możliwość współpracy z organizacjami świeckimi działającymi na rzecz dobra wspólnego i przez to mogą przyczyniać się do budowania społeczności opartych na zasadach solidarności i miłości bliźniego.
388. Świeccy mają prawo zgłaszania swoich potrzeb i opinii na poziomie parafialnym i diecezjalnym.
389. Świeccy, zgodnie z przepisami odpowiednich statutów, są członkami rad kościelnych na poziomie parafialnym i diecezjalnym oraz uczestniczą – z głosem czynnym i biernym – w ich ustanawianiu, co daje im wpływ na życie Kościoła w lokalnej wspólnotcie.
390. Świeccy są zachęceni do aktywnego uczestnictwa w duszpasterstwach stanowych i zawodowych zgodnie ze swoją przynależnością oraz potrzebami duchowymi.
391. Każde duszpasterstwo specjalistyczne powinno mieć kapelana mianowanego przez arcybiskupa.
392. Kapelani mają obowiązek wspierać działalność duszpasterstwa oraz dbać o formację jego członków.